

всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 35 (1816)

П'ятниця, 29 серпня 2014 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ВИСТУП ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПЕТРА ПОРОШЕНКА НА ПАРАДІ НА ЧЕСТЬ 23-Ї РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДЕРЖАВИ

«Я ЄСТЬ НАРОД, ЯКОГО ПРАВДИ СИЛА НІКИМ ЗВОЙОВАНА ЩЕ НЕ БУЛА. ЯКА БІДА МЕНЕ, ЯКА ЧУМА КОСИЛА! — А СИЛА ЗНОВУ РОЗЦВІЛА»

Ці слова — проникливі, аж морозівши скірою. Із душі та серця великого поета Тичини вони вирвалися 71 рік тому. Під час іншої, ще тієї війни. Та вони такі злободенні, ніби сказані прямо сьогодні...

Шановні солдати і матроси!

Сержанти і старшини, офіцери, генерали і адмірали, ветерани!

Бійці добровольчих батальйонів та волонтері!

Воїни зведеного підрозділу учасників антiterористичної операції!

Дорогі співвітчизники!

Високоповажні закордонні гості!

Події останніх місяців стали для нас хоча й не оголошеною, але справжньою війною. Вона, можливо, так і увійде в історію, як Вітчи-

зняна війна чотирнадцятого року. Війна проти зовнішньої агресії. За Україну, за її волю, за честь і славу, за народ. За Незалежність.

«Вітчизняна» вона тому, що на захист Батьківщини піднялися всі — від малого до старого. Боротьба за перемогу стала всенародним рухом, справою всіх і кожного.

Переконаний: битва за Україну, за Незалежність завершиться для нас успішно — завдяки загальнонаціональній солідарності, помноженої на мужність та героїзм наших воїнів.

За останні шість місяців у важких виснажливих боях народилося нове українське військо. Воно сильне не лише зброєю та хистом, але й поту-

жним патріотичним духом. Словосполучення «захисник Вітчизни» перестало бути абстрактним ритуальним висловом. Воно наповнилося конкретним змістом.

В багатому на подвиги літописі українського воїнства безліч битв і дат, гідних стати Днем захисника Вітчизни. Я наголошу, Україна більше ніколи не відзначатиме це свято за військово-історичним календарем сусідньої країни. Ми будемо шанувати захисників своєї Батьківщини, а не чужої!

Мужність та геройзм, відвагу та самопожертву, відчайдушність та бойове братерство наші воїни демонструють кожного дня, кожної години, кожної міті.

Наши Збройні Сили, Національна гвардія, прикордонна служба, добровольчі батальйони заслужено успадкували військову славу давньоукраїнських князівських дружин і Війська Запорозького, українських січових стрільців і вояків Української повстанської армії, армії Української Народної Республіки і українців, які під час Другої світової війни захищали Україну в лавах Червоної Армії.

Правду про звитягу учасників антiterористичної операції золотими літерами закарбують в українську військову історію.

(Продовження на 8-й стор.)

Російські десантники, затримані на Донбасі, патрулювали кордон. Про це заявив президент Росії Володимир Путін журналістам у Мінську, де проходили зустрічі у форматі Україна — ЄС — Митний союз, передає Радіо «Свобода».

«Я ще не отримував доповіді від Міністерства оборони. Наскільки мені відомо, вони патрулювали кордон і могли опинитися на українській території», — сказав Путін.

Нагадаємо: українські силовики затримали біля Дзеркального на Донеччині — за 20 (!) кілометрів від кордону з Росією — 10 російських десантників. Затримані військовослужбовці є десантниками з базованого в Костромі 331-го полку 98-ї Свірської дивізії Збройних сил Російської Федерації. Про це вони самі кажуть у відеосвічченнях, даних українським військовим.

(Продовження на 3-й стор.)

В СІРКА ОЧЕЙ НЕ ПОЗИЧАТИ...

У вівторок в Мінську відбулися переговори за участі глав Росії, Білорусі і Казахстану, України, а також представників Євросоюзу. Зокрема, пізно ввечері відбулася майже двогодинна зустріч Петра Порошенка з Володимиром Путіним.

«Бесіда президентів відбулася за зачиненими для журналістів дверима після консультацій у форматі Україна — ЄС — Митний союз, які були присвячені питанням взаємодії країн МС з Києвом в умовах підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС», — передає ЛІГАБізнесІнформ.

Після зустрічі Президент України Петро Порошенко провів брифінг, де сказав, що переговори з російським лідером були «дуже важкими і складними. Досягнуто домовленості, що ми активізуємо діяльність тристоронньої контактної групи (з ОБСЄ). Домовилися, що не гайно почнутися консультації прикордонників. Начальники генштабів також почнуть контакти... На базі мирного плану буде підготов-

ленна дорожня карта, щоб якнайшвидше вийти на режим припинення вогню», — сказав Петро Порошенко.

Тим часом, Президент Росії Володимир Путін позитивно оцінив підсумки переговорів у Мінську. Він сказав, що переговори з українським Президентом Петром Порошенком були корисними, але він зізнав, що вони не просунулися далеко на шляху до завершення військового конфлікту на сході України, свою роль в якому Росія заперечує. Про це повідомляє «РБК-Україна» з посиланням на Reuters.

«Загалом я їх оцінюю позитивно. Думаю, що ця зустріч у такому форматі була корисна. Я, правда, не знаю, чим це все закінчиться. Причина, що у нас була можливість ще раз сформулювати нашу стурбованість», — сказав Путін.

Двосторонні перемовини між президентами Петром Порошенком і Володимиром Путіним у Мінську не дали конкретних результатів у досягненні миру на Донбасі. Таку

думку у коментарі Gazeta.ua висловив політолог Олександр Палій.

На думку політолога, президент Росії не підтримав логіку мирного плану, яку запропонував Порошенко. А подальша поведінка Путіна залежатиме від позиції Заходу. Росія буде йти, допоки її не зупинять, — резюмував політолог.

**КРИМСЬКА
СВІТЛІЦЯ**

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скорочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
бул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavnicstvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

«ВИБОРЧИЙ БЮЛЕТЕНЬ – ЦЕ НАЙПОТУЖНІША ЗБРОЯ В РУКАХ ГРОМАДЯН, ЩОБ ЗАХИСТИТИ КРАЇНУ»

Президент України Петро Порошенко своїм указом припинив повноваження Верховної Ради цього скликання призначив позачергові вибори до парламенту на 26 жовтня цього року. Відповідний документ оприлюднено на сайті Глави держави.

Своїм указом президент також доручив Кабінету Міністрів України забезпечити фінансування позачергових виборів до Верховної Ради.

Раніше у своєму відеоінтерв'ю Петро Порошенко заявив про розпуск парламенту і, зокрема, закликав демократичні партії піти на вибори «єдино», потужно проукраїнсько і проворопською командою».

ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ЩОДО ДОСТРОКОВОГО ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ

Дорогі співвітчизники!
Я вирішив достроково припинити повноваження Верховної Ради сьомого скликання. Вибори нового парламенту відбудуться 26 жовтня 2014 року.

Це рішення я ухвалив у строгій відповідності зі статтею 90 Конституції України. З урахуванням очікувань переважної більшості громадян України та на виконання власного слова, яке давав, балотуючись на посаду Президента.

Нагадаю, коаліція розпалася 24 липня. Нової протягом місяця, який на це відведено Основним законом, – не створено.

У такому випадку Конституція дає Президенту право розпускати Верховну Раду. Цим правом я іскористався.

Бо це єдино правильне і відповідальне рішення.

Опитування громадської думки засвідчують, що 80% громадян підтримують необхідність проведення позачергових виборів.

Зрештою, такою була і одна з головних вимог Революції Гідності.

Потужний суспільний запит на переозавдання влади є більш ніж очевидним.

Вибори – найкращий спосіб лідерства. І починаючи очищення слід з найвищого за- конодавчого органу.

Теперішній склад Верховної Ради протягом півтора року був опоровою Януковича. І більшість саме цих депутатів ухвалювала диктаторські закони, які забрали життя Небесної Сотні.

За це треба нести відповідальність – і кримінальну, і політичну.

Чимало депутатів, які засідають або числяться в Раді, – якщо не прямі спонсори та спільноти, то симпатики бойовиків-сепаратистів.

Навіть на оголошення мобілізації та на вимогу визнання ДНР і ЛНР терористичними організаціями ледве- ледь «нашкрабли» 232 голоси. А де решта?

Не секрет: п'ята колона складається з десятків нібито народних депутатів.

Тільки вони представляють інтереси явно не того народу, який їх обирає. Хіба так можна терпіти?! Хіба так можна виграти війну?

В цілому склад Верховної Ради не відповідає політичним настроям української громади. Суспільство настільки швидко змінилося, що депутати не встигають за його історичним поступом.

Від попередніх виборів минуло лише два роки. Але здається, ніби спили десятиліття – настільки іншою стала країна.

Голосування 2012 року, коли обиралися ця Рада, не було ані чесним, ані демократичним, ані прозорим. Воно просто не відповідало європейським стандартам.

Тому критично низьким виявився потенціал чинної Верховної Ради. Це ще один аргумент на користь перевіборів.

Адже наші вороги – не лише диверсанти, терористи та найманці, які прийшли з того боку українсько-російського кордону.

Не меншої шкоди, ніж «Гради» чи «Буки», завдають корупція, безробіття, бідність.

І ми маємо отримати пере-

могу на всіх цих фронтах одразу.

Я розглядаю перемогу на Донбасі і перемогу демократичних реформаторських сил у Верховній Раді як взаємопов'язаний процес.

Так, позачергові парламентські вибори – частина мирного плану.

Ключовий його елемент – політичний діалог з Донбасом.

З ким, вибачте, говорити?

З незаконними збройними формуваннями спілкуватися можна лише за допомогою сили, поки вони не склали зброї.

А більшість тих, кого виборці обрали на парламентських виборах дванадцятого року, втратили авторитет та вплив на людей.

Багато хто з них не приїздить на свої округи. Не буває в лікарнях, не опікується переселенцями. Не допомагає віdbudovuvati mіsta, зrуйновanі терористами.

Люди їх не бачать, а декого навіть і бачити не хочуть!

Тому ті, кого Донбас обере своїми депутатами через два місяці, – отримають мандат довіри і право представляти регіон в його контактах з центральною владою.

Позачергові вибори не означають, що з чинної Верховної Ради знімається відповідальність за долю країни.

Депутати працюватимуть до обрання нового Парламенту.

Головне, що їх ще треба зробити, – це вже у вересні ратифікувати Угоду про асоціацію з Європейським Союзом.

Як Президент гарантую, що вибори пройдуть чесно, демократично й прозоро.

В електоральній історії країни вони стануть такими ж взірцевими, як і цьогорічні вибори Президента.

Виборчий бюллетень – це найпотужніша зброя в руках громадян, щоб захистити країну.

Жодного шансу п'ятій колоні та силам реваншу!

Закликаю виборців до високої явки, а демократичні політичні сили – до походу на вибори єдиною, потужною проукраїнською та про-європейською командою.

Лише за таких політичних умов ми зможемо змінити країну на краще.

Закликаю всіх прийти на вибори та завершити розпочатий у червні процес формування нової влади.

Слава Україні!

Прес-служба
Президента України
25.08.2014 р.

ЦВК НЕ ОРГАНІЗОВУВАТИМЕ ВИБОРИ У КРИМУ, АЛЕ КРИМЧАНИ ТЕЖ ЗМОЖУТЬ ПРОГОЛОСУВАТИ

Центральна виборча комісія планує організувати проведення позачергових виборів Верховної Ради у 213 з 225 одномандатних виборчих окружів, оскільки відповідно до закону вибори у тимчасово окупованому Криму та Севастополі не проводяться. Про це на брифінгу у вітвіророк повідомив голова Центральної виборчої комісії Михайло Охендовський, передає «Укрінформ».

Водночас М. Охендовський наголосив: за- безпечити обрання народних депутатів і від- однномандатних виборчих округів, які утворені в Автономній Республіці Крим, можна було б, ухваливши відповідний закон. Такі напрацювання вже є у ЦВК, законопроект був зареєстрований у Верховній Раді, однак парламент не включив його до порядку денного. Голова ЦВК висловив сподівання, що після виборів 26 жовтня українські законодавці все ж повернуться до цього питання.

«У разі, якщо буде ухвалене відповідне рішення на законодавчу рівні, ЦВК зі свого боку вживе всіх необхідних заходів для того, щоб 12 народних депутатів України – 10 від Криму і 2 від Севастополя – були обрані від цих одномандатних округів, і відповідно Верховна Рада нового скликання працювала у повному складі – 450 народних депутатів», – наголосив Михайло Охендовський.

«СПОЧАТКУ ПУСТИЛИ ПРОДУКТИ, А ПОТОМ І САМИ ЗАЙДЕМО!»

Міністр закордонних справ Павло Клімкін переконаний, що Крим знову буде у складі України, а доти закликає жителів окупованого півострова триматися. Про це П. Клімкін сказав в розмові з кримчанами, повідомляють «Крим.Реалії».

«Не сумнівайтеся! Я вже заявляв: спочатку ми пустили продукти, а потім і самі зайдемо. Я обіцяю. Ви, головне, тримаєтесь», – запевнив міністр.

Він також пообіцяв, що заарештовані Росією громадяни України будуть звільнені. «Ми Олега (Сенцова. – Ред.) обов'язково витягнемо. І всіх інших», – сказав Клімкін.

Нагадаємо, Росспоживнагляд листом від 19 серпня частково зняв заборону на ввезення продукції з України до Криму до 1 січня 2015 року.

Відомий український режисер і активіст Автомайдану Олег Сенцов був арештований у Сімферополі після акції протесту за підозрою в тероризмі. За сумнівними обвинуваченнями в російських в'язницях перебувають також громадяни України Надія Савченко, Геннадій Афанасьев, Олексій Чирній і Олександр Кольченко.

* * *

Попит на українські товари на тимчасово окупованому півострові зростає у геометричній прогресії. 90% із загальної кількості товарів у Криму потрапили саме з материкової України.

Кримчани залюбки купують товари саме з України не тільки з патріотичних міркувань, але і з прагматичних – якість та корисність їх на порядок вища порівняно з товарами інших виробників, а ціна істотно нижча.

На сьогодні тисячі тонн української продукції потрапляють на територію півострова. Щодобово через українські контрольно-пропускні пункти на півострів в'їжджають понад 600 вантажівок. 12 тисяч тонн різноманітної продукції щодня потрапляють на поліції магазинів і супермаркетів, з них 6 тисяч тонн продовольчих товарів.

В МІНОБОРОНИ РОЗПОВІЛИ, ЯК ЗАБЛУКАЛИ НА «НАВЧАННЯХ» ДЕСАНТНИКИ З РОСІЇ

24 серпня неподалік селища Дзеркальне у Донецькій області, яке знаходиться у 20 км від кордону з Росією, були затримані 10 військовослужбовців контрактної служби зі складу 331-го парашутно-десантного полку (Кострома) 98-ї повітрянодесантної дивізії Повітрянодесантних військ Збройних Сил Російської Федерації, повідомляє Управління преси та інформації Міністерства оборони України. Десантники перебували у складі групи, яка прибула з Костроми до Ростова-на-Дону колоновою, в якій було, зокрема, 30 БМД та 18 артустановок «Нона».

«За результатами допиту встановлено, що зазначені військовослужбовці (10 російських десантників з 98-ї повітрянодесантної дивізії. — ред.) тижнем раніше залишним ешелоном були відправлені з Костроми до Ростова-на-Дону. До складу групи також входили артилерійський дивізіон, розвідувальна рота та підрозділи забезпе-

чення загальною кількістю 350-400 осіб, близько 30 бойових машин десанту, 18 артилерійських установок «Нона» та інші автотранспортні засоби загальною кількістю до 60 одиниць», — йдеться у повідомленні.

У МОУ також повідомили, що затримані були одягнені у військову форму російського зразка без розпізнаваль-

них знаків, маскувань ліхлати. На техніці розпізнавальні знаки зафарбовані зеленим кольором, замість них нанесені білі круги.

Особовому складу повідомили про початок батальйонних тактичних навчань. В ніч на 24 серпня підрозділ був піднятий по тривозі та розпочав відснення маршу в бік території України в режимі радіомовчання. Група перетнула кордон та йшла на Іловайськ.

Два бронемашини відстали від групи, одна з них була знищена. Командир візводу старший лейтенант Михайло Міленко з місця події втік, залишивши підлеглих, які віршили пробиватися до своїх, але через деякий час потрапили в оточення та були вимушенні без бою здатись силам АТО, поінформували в МОУ.

З МОГИЛ ПСКОВСЬКИХ ДЕСАНТНИКІВ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ НА ДОНБАСІ, ПОЗНІМАЛИ ТАБЛИЧКИ І ФОТО

З усіх могил зняті таблички з іменами, прибрані фото та вінки від військової частини. Тепер це безіменні могили. Про це пише у Твітері користувач Kashin, журналіст.

Нагадаємо, напередодні на кладовищі в селі Вибуті під Псковом були поховані десантники Леонід Кичаткін 1984 року народження та Олександр Осіпов 1993 року народження. Дата смерті вказана як 19 і 20 серпня цього року відповідно. Церемонія прощання під охоронкою поліції відбулася в церкві Іллі Пророка в Вибутах. Обставини загибелі бійців досі невідомі.

У Воронезькій області поховали ще одного військовослужбовця російської армії, який

загинув 19 серпня за нез'ясованих обставин, — командира штурмового взводу 76-ї псковської дивізії Антона Короленка. Про це повідомляє російський телеканал «Дождь».

«Комвзводу Антон Короленко загинув «при виконанні службових обов'язків 19 серпня», — пояснив начальник відділу військового комісаріату Воронезької області по місту Павловськ, Павловському і Верхньомамонському районах Михайло Харківський, відмовившись від пояснень щодо обставин загибелі Короленка. Родичі також не стали відповідати на запитання про це, назвавши інформацію «таємною». У загиблого залишилися дружина і маленька донька...»

РОСІЙСЬКІ ЗМІ ПОПЕРЕДИЛИ ПУТИНА ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЖЕРТВИ СЕРЕД СОЛДАТІВ

В історії з конфліктом на частині території Донбасу російська влада ризикує повторити помилки СРСР. Про це пише російська газета «Ведомості». Газета в статті «Чи воюємо ми» заявляє, що кількість запитань про загиблих і затриманих на території України російських військовослужбовців досягла критичного числа. Чи воєє Росія в Україні, і якщо так, то на яких підставах? Якщо ні, хто лежить у свіжих могилах і дає свідчення на допитах в Службі безпеки України (СБУ)?

Повідомлення про те, що кілька десятків десантників перестали виходити на зв'язок з середини серпня, вже тиждень з'являються в соцмережах. Російські військові категорично заперечують участь в бойових діях, але нічого не говорять батькам про зниклих дітей — про це, наприклад, розповідала на прес-конференції в Саратові мати єдиного контрактника 76-ї дивізії Іллі Максимова, який також був «на

ганістані в 1929 р. і в Синцизяні у 1930-ті рр. Іхнім учасникам забороняли писати рідним про свое місце знаходження. У Росії цей досвід спровокували повторити в листопаді 1994 р., організуючи військову допомогу опозиції в Чечні.

Газета зауважує, що, можливо, російські політики і військові намагаються діяти «як в Криму»: участь наших військових там теж не визнавалася до певного часу. «Славна перемога» вивела питання дотримання міжнародних та внутрішніх норм з поля зору росіян. Але в Криму обійшлося без стрілянин і жертв. На Донеччині зовсім не те, там якася гіпотетична «перемога» нічого не спіши. Відповідальність за жертви доведеться нести.

«ЦЕ НЕ НАША ВІЙНА!»

ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ РФ ЗАКЛИКАЛИ ПУТИНА ПРИПИНІТИ ПОСИЛАТИ ВІЙСЬКА ДО УКРАЇНИ

Відео допиту російського десантника Олексія Генералова з 331-го полку 98-ї Свірської дивізії Повітрянодесантних військ ЗС РФ опублікували прес-центр АТО на своїй сторінці в «Фейсбуку».

«Принініть, будь ласка, відправляти туди (до України — ред.) хлопці! Перестаньте, не треба! Навіщо? Це не наша війна. Тут не було б нас — нічого б не було», — заявив він.

Звертаючись до народу РФ, він заявив, що росіяни на вітві не можуть собі уявити, що тут відбувається.

«Російські військові, які тут казна-що творять і не розуміють, що роблять і навіщо вони це роблять. Все це — політика, все це гроши, які колись комусь потрібні були, а зараз їх просто треба забрати», — переконаний він.

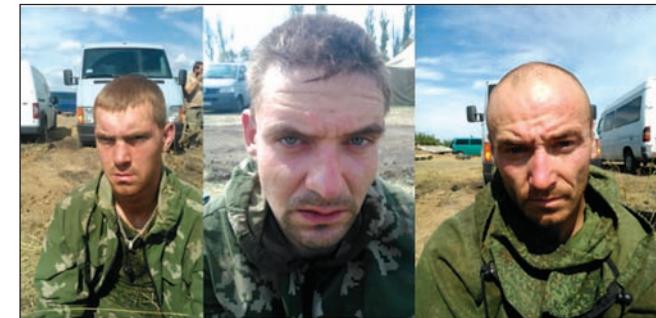
Як заявляє російський десантник, на обличчі якого, до речі, відсутні сліди побоюв або тортуру після перебування в полоні, українці ставляться до росіян як до братів-слов'ян. «Але їм образливо, що ці брати-слов'яни прийшли до них із зброєю, чого вони ніяк від них не чекали», — додає він.

Полонений також заявляє, що до Росії, влада якої дурманить мізки свого народу, повернутися не хочеться. Едина причина їхати долому — «лише через матір». «У нас все так, як сказав Верховний. Все так воно і є. І ніхто про це не замислюється», — сказав він.

«Не посиляйте сюди народ!

Не треба, хай політики розбираються самі. Тут стільки

народу гине. І просто звичайні хлопців, у яких на

вітві сім'ї немає», — закликав полонений російський військовий.

* * *

Прес-центр АТО виклав відео допиту взятого в полон російського десантника гвардії ефектора І. Мільчакова.

Він стверджує, що не знав, з якою метою іде до України і навіть не бачив, як їхні колони перетнули кордон, нібито їхали не дорогою, а полями. «Нам нічого не пояснили, просто сказали, що здійснюємо марш 70 км — вихід на три дні», — говорить полонений. За його словами, командири їх просто обдурили і вони не знали, куди йдуть, поки їх не почали обстрілювати.

«Ми навіть не знали, куди ми їхали і просто заблукали. А потім нас обстріляли з міномета, а потім ще з боку Росії по нас ще і «Град» лупанув. По телевізору говорили, що «бандери» — це зло і воно робить, що заманеться, а ополчення — це хороши. Але, прийшавши сюди і потрапивши в полон, ми розплющили очі і побачили правду. Ми, як гарматне м'ясо, їдемо сюди, не знаючи навіщо і чому», — говорить полонений.

* * *

Російські військовослужбовці, які були затримані на українській території зі зброями, визнали, що російські ЗМІ брешуть про ситуацію в Україні. Про це вони заявили на прес-конференції в управлінні СБУ в Києві.

«Ми здивовані тим, що ми реально побачили своїми очима. Якби я не побував тут, то я б ще досі, мабуть, вірив тому, що показують в російських новинах. ...Побува-

Скажімо тим хлопцям, яких вели карателі Донецьком: ваш полон — не ганьба. З полоненням ваша війна не закінчилася, вона і далі вимагає від вас мужності і витримки. Може, навіть більшої, ніж під час лобової атаки на ворога. Тому що у ваших руках немає автомата, а за спиною — фронтових товаришів. І единна ваша зброя — це воля.

І те, що терористи піддали вас змушенням на топту, означає одне: ви не відступилися, не зрадили (ті, хто зрадив, давно п'ють чаї і ділять гроши з бандитами). І ми раді з вас!

А ще раді, що побачили вас живими, отже, є сенс боротися за ваше звільнення!

У кожній людині є своя Голгофа і свій хресний шлях. Ви, наші воїни, пройшли майже біблейський, під улюбленим натопу. Вірю, це випробування змінить ваші віру.

А нам, багатьом з тих, хто сьогодні в тилу, його ще належить пройти.

Ми не раз відчуємо біль від приниження і образ, що завдаються нашій країні кремлівським узуратором. У нас зупинятиметься серце від вістей про смерті і поразки. Нас принижуватиме гідра сепаратизму і зради, що закопошилася і піднімає голову, — кілорадські марші у, здавалося б, вже «нашому» Харкові, неприкриті спроби набору наїманців для «ДНР» в Маріуполі. А ще зрада Європи, що не бажає підставити своє плече в нашій війні.

Хтось, що ще готове нам доля. Але, напевно, не пройшовши випробування приниженням, не можна встти на шлях воскресіння. Так сідить історія, так говорить нам наша віра.

Будьмо мужніми!

Євген ЯКУНОВ

ПОЛОНЕНОГО РОСІЯНИНА ПЕРЕДАЛИ МАТЕРІ ЧАСОМ...

Росіянин, упійманого на Донбасі бойцями батальйону «Дніпро», у Дніпропетровську передали особисто матері. Військові кажуть, що полонений українців не вбивав.

Жінка розшукувала свого сина, який таємно від неї пойшов воювати на Донбас. Про це йдеться в сюжеті ТСН.ua.

Фахівець із промислового альпінізму, веслування та гончарства з Іркутська Микола Попов відзначається, що став жертвою російської пропаганди. Він сам записався у загін бойовиків, щоб захищати мешканців Донбасу від фашистів, у яких широ вірив. Прихав до Воронежа. Звідти його з іншими росіянами переправили до Донецька, в обхід контрольно-пропускних пунктів на кордоні. Родині він нічого не сказав.

Про те, що син в Україні, мати Попова дізналася, коли він зателефонував і попросив грошей, щоб повернутися додому. «Я отримав величезний урок доброти та людяності», — каже Микола Попов.

НАКАЗАНО ЗАБУТИ:

ЯК РОСІЯ ВІСВІТЛЮЄ СВОЇ ЖЕРТВИ У ВІЙНІ З УКРАЇНОЮ

У будь-якому збройному конфлікті висвітлення теми втрат — один з найбільш деликатних моментів. Характер висвітлення цього питання дуже чітко показує — на чикум боці правда.

Через спровокований і старанно роздмухуваний Росією конфлікт на Донбасі понад чотири місяці гинуть люди. Рахунок жертв сумарно йде на тисячі. Серед загиблих — сотні українських військових і мирних жителів, а також маса терористів, у тому числі — російські найманці та військовослужбовці.

Російська Федерація робить усе можливе, щоб і надалі розпалювати війну. Зведення із

зони АТО рясніють повідомленнями про те, що з боку Росії щодня ведеться артилерійський обстріл української території, надходить підкріплення терористам, триває постачання озброєння, боеприпасів, медикаментів і провізії. При цьому Москва повіністю заперечує свою причетність до воєнних дій на Донбасі, стверджуючи, що немає жодних доказів цього.

Докази російської участі, безумовно, є. Основна маса з них непрямі. Ale є і прямі. Зокрема, незважаючи на зусилля, яких докладає Кремль, надходить усе більше підтвердження того, що Росія поставляє в Україну бойовиків і відвозить назад тіла убитих.

Російські ЗМІ з великим небажанням і нечасто публікують короткі матеріали про своїх загиблих співвітчизників в Україні. Мимоволі виникло запитання: «Невже російське керівництво не читає цих повідомлень?»

«Житель Пермського краю А.С., що поїхав у квітні воювати на Україну на боці ополченців, загинув 5 серпня у бою під Луганськом», «В Югору — в Нижньоворотській дільниці тіло М.К., який загинув під Донецьком», «Депутат Псковських обласних Зборів Лев Шлосберг повідомив, у Пскові прибув перший «вантаж-200». (У Пскові дислокується 76-а псковська дивізія ПДВ і бригада спецпризначення ГРУ). «Мешканець Тольятті К. загинув у боях під Луганськом, воюючи на боці ополченців Новоросії в Україні», «Сьогодні у Балахові Саратовської області пройшов похорон І.Є., який загинув у бою в Луганській області в Україні», «47-річний житель Воронежа П.З. загинув на південному сході України наприкінці травня», «Москвич І.К. загинув у Донецькому аеропорті».

Це далеко не всі витяги з відкритих джерел. Ще більше повідомлень — у соціальних мережах.

У російських містах цивільні панахиди збиряють сотні дружів і близьких загиблих, які шукать відповіді на головне питання: а заради чого він загинув? Запитання більше адресоване російському керівництву, на яке воно бойтися дати нормальну відповідь. Ось чому російська пропаганда всіляко обходить стороною теми, пов'язані із загибеллю терористів — російських співвітчизників. Патріотизм і тероризм — несумісні поняття і російська пропаганда тут безсила.

За наявною інформацією, в деяких військових частинах Росії (Псков, Воронеж) вшановують загиблих товаришів по службі, розмістивши їхні фотографії на відповідних стендах. Проте у відкритих джерелах відомостей про це не знайти.

Показовим прикладом у зв'язку з цим є нова сторінка російської пропагандистського портала [«ukraina.ru»](#) під назвою «Загиблі за Україну». У ній зі згаданих п'яти десятків загиблих — лише два добровольці з Росії. Це справжня інтерпретація подій на російський манер — приховання імен бойовиків на тлі загиблого мирного населення Донбасу.

Інформацію про кількість загиблих російських терористів у повному вигляді знайти досить важко. Аналіз вибіркових даних у ЗМІ дає суперечливу картину — відомості від сил АТО і керівництва донецьких терористів можуть відрізнятися в разі. Повідомлення про смерті найманців з російської глибинки все рідше подають російські медіа. Скоріш за все, російські пропагандисти вважають за краще про них зовсім не говорити,

зокрема про те, що з боку Росії щодня ведеться артилерійський обстріл української території, надходить підкріплення терористам, триває постачання озброєння, боеприпасів, медикаментів і провізії. При цьому Москва повіністю заперечує свою причетність до воєнних дій на Донбасі, стверджуючи, що немає жодних доказів цього.

Докази російської участі, безумовно, є. Основна маса з них непрямі. Ale є і прямі. Зокрема, незважаючи на зусилля, яких докладає Кремль, надходить усе більше підтвердження того, що Росія поставляє в Україну бойовиків і відвозить назад тіла убитих.

ніж потім «відмовлятися» за наведені неправдиві дані.

За інформацією російських ЗМІ, деякі відкриті джерела намагаються маніпулювати даними про загиблих терористів:

03.04.2014 — у «самообороні» Слов'янська повідомили про 15 загиблих у результаті зіткнення з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

26 червня 2014 р. віце-прем'єр «ДНР» А. Пургін телеканалу «НТВ» заявив про тисячу загиблих. (Цю кількість російські телевізійники пояснили загальним числом загиблих від мирного населення і від «ополченців» — ще одна очевидна маніпуляція).

Збором і аналізом узагальненої інформації в цьому контексті займається міжнародна громадська організація «Група інформації по злочинах проти особистості» (IGCP). Експерти групи з лютого 2014 р. використову-

ються до вивезення з території України на територію Росії автоколони з тілами своїх загиблих у бойових зіткненнях з українськими силовиками. Трупів налічується декілька сотень.

«ПЕРЕСЕЛЕНЦІ З КРИМУ – ЦЕ АБСОЛЮТНО ДОБРОЗИЧЛИВІ, ТОЛЕРАНТНІ ЛЮДИ. НА ЖАЛЬ, ДОНЕЧЧАНИ ІНШІ...»

(СИТУАЦІЯ З БІЖЕНЦЯМИ ОЧИМА СЛУЖБИ СОЦЗАХИСТУ)

Як журналіст зі стажем знаю: навіть спілкуючись з чиновниками, можна відчувати неабияке піднесення і навіть отримувати радість. Особливо тоді, коли відчуваєш – твій співрозмовник виконує свою роботу добре, та й взагалі, перевбуває «на своєму місці». За логікою, так повинно бути завжди, насправді ж, – винятків є багато. Про керівника львівської служби соцзахисту Оксану Яковець можна говорити лише в позитивному ключі. Про неї я вже колись згадував у статті «Круглий стіл» у Львові стосовно ситуації в Криму» («КС» від 04.04.2014). Тоді ми домовилися, що зустрінемося найближчим часом, адже тема вимушених переселенців не зникне так швидко з порядку денного. Так і вийшло: ми не помилилися. Мало того, тема стала навіть актуальнішою; адже з'явилися біженці з інших регіонів – зокрема з Донеччини, Луганщини... Тож друга наша зустріч почалася відразу з конкретики, з цифр.

— На сьогодні у нас числився 1377 осіб з Донецької області, 763 — з Луганської та 2125 — з Криму, — каже Оксана Степанівна. — А якщо говорити про дітей, то є 805 осіб з Луганської і Донецької областей та 711 дітей з Криму. Це все по Львову і Львівській області — ми не відокремлюємо місто і область. Львів уже два місяці не має пропозиції на розселення на безкоштовній основі. Безкоштовне житло пропонуємо лише в області: в селах і районних центрах. Дехто підшуковує житло на комерційній основі саме у Львові, бо хочуть жити у великому місті. Є кілька випадків, коли люди купили житло. Вони однозначно вирішили залишитися у Львові. Це — і українці, і кримські татари. Я навіть можу прогнозувати, що кримські татари будуть їхати до нас ще. З огляду на те, що робиться в Криму: скорочуються соціальні програми, нищиться інфраструктура, погіршуються умови для ведення бізнесу...

— Виходить, що кримчан у Львові стільки ж, скільки луганчан і донеччан разом узятих. І це попри те, що війна на Донбасі зігнала зі своїх місць набагато більше людей, аніж псевдореферендум і поява в Криму «ввічливих чоловічків». Очевидно, пов’язано це з тим, що з Криму їхали проукраїнські громадянини, а для них Львів є «своєю» територією. Тоді як для населення Донбасу більш принятним був виїзд як не в саму в Росію то в Харків, Дніпропетровськ, Запоріжжя... А Галичина була в останню чергу.

— Цілком можливо, що й це. Взагалі, цифра по АРК на даний момент є трохи меншою, бо дехто виїхав — чи то в Крим, чи то в інші області, чи то за кордон. Ми в базі відслідковуємо — хто виїхав, але порядковий номер не міняємо. Частина кримчан поверталася додому для вирішення своїх фінансових і майнових питань, хтось їхав, бо там у нього залишилась родичі... Тобто різні причини були. Решта кримчан у нас буде жити довго, сюди входить і студентська громада з Криму. Для них уже повинні бути окремі критерії, заходи і програми, бо йдеся про довгострокову перспективу.

— **Кажуть, що донбаська «діаспора» у Львові відрізняється від кримської, вона проблемніша... Це справді так?**

— Якщо аналізувати настрої і громадянську позицію, оцінювати внутрішній світ людини чи певної групи людей, то відмінності вражаючі. Тимчасово переселені громадянини з Криму — це зовсім інша спільнота. Це абсолютно доброзичливі, виваженні, толерантні люди. Вони дуже спокійні, у них немає внутрішньої агресії, яку можна спостерігати у донецьких. Вони розуміють, що Україна — це найбільший

союзник, найвірніший побратим, найбільша підтримка і опора...

— **Це ви маєте на увазі кримських татар?**

— Так, насамперед їх, хоча й слов’яни з Криму виграють на фоні людей зі сходу. На жаль, донеччани інші — хай не всі, але певна їхня частина — несуть в собі якусь агресію, озлобленість. Вони вважають, що ми всі ім тут чимось зобов’язані. При тому, що вони їдуть в інший для них світ, не знаючи ні культури, ні традицій, ні історії Західної України. Є непривабливі приклади... Звичайно, ми все це гасимо, дуже інтелігентно, спокійно з ними спілкуємося. Хоча й настрої їхні можна пояснити — люди їдуть не з добра, вони всі у стресовому стані. І якщо кримчани сюди їхали переважно проукраїнські, які боялися переслідування, то мешканці сходу просто тікали від руйнувань, від війни. Бо хто ж таке міг уявити: двадцять перше століття, але на вулицях вибухають снаряди, свистять кулі, рвуться гранати, стріляють снайпери... Але найгірше те, що війна ведеться за розум, за душу людини. Багато негативної інформації в просторі. Я особисто стикалася з випадками заздрості з присмаком злобності. Всі наполягають на тому, щоб їм житло дали безкоштовно тут, у Львові. В селі себе ніхто не бачить. Ми ім пояснююмо: вибачте, у нас немає пропозиції... Вибачте, але місто вже не хоче приймати... Не хоче і не може! Зарах туристичний період, відпочинковий, дехто, навіть маючи непогане житло, просто хоче заробити щось, резонно очікуючи, що зима буде нелегкою.

— **У квітні ви казали, що багато кримчан отримали безоплатний притулок у багатьох львівських родинах...**

— Він і залишається безоплатним для тих, хто приїхав тоді. Ніхто із львів’ян не відмовився від гостей, досі без нарікань, тримають у себе перших «кримських ластівок». Але кількість таких гостинних людей обмежена, принаймні у Львові. В селах ситуація трохи краща. Але в найближчих до Львова містах і містечках вже немає пропозиції. І коли це чують деякі донеччани, то у відповідь кажуть із злістю: «Ми в шахтах надриваємося, а ви за наші гроши тут жируєте — ач які палаці за містом собі набудували!». Тоді ми пояснююмо: «Шановні, заспокойтеся, це не ваши гроши, це гроши наших заробітчан, ніхто у нас не будується за донецькі гроши. Ми — прикордонна область, у нас половина людей працездатного віку на заробітках. Постійних чи тимчасових: скажімо, людина рів працює, три місяці вдома. Чи як у кого виходить... І це гроши аж ніяк не шахтарські!».

— **І вдається переконати людей?**

— Найчастіше, так. Але це дуже відповільна робота психологічного плану, коли

кому хочеш, але як можна залишати в зоні бойових дій глухонімих людей, інвалідів, які нічого не чують?

— **Гинуть люди, і це найстрашніше.**

— Молоді хлопці, в яких життя тільки розпочинається, залишаються каліками без рук, без ніг, без очей, гинуть. Наші солдати мусять воювати. Вони захищають єдину Україну. Україна повинна бути єдиною! А ті бойовики заявляють, що прийшли нас захищати. Від кого?! Адже на нас не напали ні Америка, ні Німеччина, ні Англія. Сепаратисти воюють, щоб нас грабували якісні князьки. Ллеться кров, усе руйнується. Хто буде відбудовувати? У мене протікає дах, а

З перших уст

ПЕРЕСЕЛЕНЦІ З КРИМУ ОТРИМУЮТЬ РОБОТУ

З метою надання допомоги у працевлаштуванні громадянам, які переселилися з тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, державною службою зайнятості організовано надання інформаційно-розв'язювальних послуг. У центрах зайнятості забезпечено роботу «гарячої» телефонної лінії, розміщено інформацію про установи та громадські організації, що надають допомогу та підтримку вимушеним переселенцям.

За період з 1 березня 2014 року до центрів зайнятості України звернулось за сприянням у працевлаштуванні 1,1 тисяча вимушених переселенців з тимчасово окупованої території Криму. За зверненням 753 особи отримали статус безробітного, з яких допомогу з безробіття отримало майже 650 громадян. Частіше за все вимушенні переселенці зверталися до центрів зайнятості м. Києва (207 осіб), Львівської (152) та Миколаївської (62) областей. За допомогою Державної служби зайнятості знайшли роботу 264 особи з числа мешканців АР Крим.

Громадяни України — вимушенні переселенці з Автономної Республіки Крим отримують всеобщу допомогу та підтримку у пошуках гідної роботи, в тому числі шляхом залучення до громадських та інших робіт тимчасового характеру, також відповідно до законодавства приймаються рішення щодо надання або поновлення статусу безробітного, призначення чи подовження виплат до допомоги з безробіття.

НА КОНТРОЛІ ВЛАДИ

На засіданні Міжвідомчого координаційного штабу з питань соціального забезпечення громадян України, які вимушено вийшли з окупованого півострова, віце-прем’єр-міністр України Володимир Гройсман доручив головам обласних державних адміністрацій узяти під особистий контроль питання належної адаптації кожної сім’ї.

Також він зазначив, що влада повинна пильнувати за ситуацією щодо надання вимушеним переселенцям тимчасового житла до опалювального сезону. За тиждень облдержадміністрації спільно з регіональними штабами повинні надати детальну інформацію щодо адаптації кожної сім’ї та ретельно вивчити і доповісти про ситуацію щодо можливості оренди недорогого житла для вимушених переселенців з Криму.

Нагадаємо, для громадян, які вимушено покидають свої домівки з тимчасово окупованої території, створено та функціонує веб-портал vro.gov.ua, де зібрана вся актуальнна інформація по регіонах щодо наявності вільного житла, вакансій, а також наявності дошкільних і освітніх закладів неподалік вільного житла та інша важлива інформація.

ПЕРЕВЕДЕННЯ СТУДЕНТІВ З КРИМУ — ДО 1 ВЕРЕСНЯ

За період з 26 березня до 12 серпня 2014 року до вищих навчальних закладів Херсонської області переведено на навчання 90 студентів з Криму, а саме:

до Херсонського державного університету — 31 особу; до Херсонської державної морської академії — 20 осіб; до Херсонського національного технічного університету — 15 осіб; до Херсонського державного аграрного університету — 13 осіб; до комунального вищого навчального закладу «Херсонський базовий медичний коледж» Херсонської обласної ради — 4 особи; до Херсонського кооперативного економіко-правового коледжу — 3 особи; до Херсонського політехнічного коледжу — 2 особи; до Новокаховського коледжу Таврійського державного агротехнологічного університету — 2 особи.

При Департаменті освіти і науки, молоді та спорту Херсонської обласної державної адміністрації відкрито консультивативний номер телефону (0552) 26-68-72 стосовно вирішення питань, пов’язаних з переведенням студентів вищих навчальних закладів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, а також студентів вищих навчальних закладів, розташованих у зоні антитерористичної операції, на навчання до вищих навчальних закладів Херсонської області.

Звертаємо увагу, що згідно з наказом Міністерства освіти і науки України обмежено термін переведення студентів, аспірантів і докторантів з вищих навчальних закладів та наукових установ, розташованих на тимчасово окупованій території України, до 1 вересня 2014 року.

За повідомленнями прес-служби Представництва Президента України в Криму

* * *

Представництво Президента України в АР Крим працює за адресою: 73000, м. Херсон, пр. Ушакова, 42
Електронна пошта: predstavnytstvo.ark@gmail.com
Контактний телефон: (0552) 49-59-39

РОЗМОВА З БІЖЕНКОЮ

У нашому місті Ірпені на Київщині оселилося чимало біженців із Донбасу. Нещодавно я розмовляв із біженкою з Луганська. Вона говорить російською мовою.

— **З чого почалися оці подій на Донбасі?**

— Деякі люди захотіли бути князьками, щоб самостійно визискувати народ. От і проголосили Луганську республіку, Донецьку республіку.

— **А хто воює?**

— От ми живемо в місті. Раптом на житлові будинки починають падати снаряди, міни. Як я можу визначити, хто стріляє? Але бойових дій у місті ще немає. Якби йшли бої, то було б зрозуміло. А то стріляють по лікарнях, школах, у

влада не може знайти кошти на ремонт. А скільки грошей треба буде, щоб відбудувати Донбас!

— **Як вам живеться в Ірпені?**

— Добре. Але щоразу, коли сідаю їсти, то згадую свої земляків, які голодують у Луганську. Там булка koste 30 гривень. Проте гроши є не у всіх. Більшість людей живуть від зарплати до зарплати, від пенсії до пенсії. Зараз виплата пенсій припинилася, не дають зарплати. Йдуть грабунки. Як людям вижити? От коли наша армія звільнила Слов’янськ, там було відновлено постачання. Коли б швидше українська армія звільнила і мій рідний край.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
м. Ірпінь

Мирослав ПОПОВИЧ: У ЗІТКНЕННІ З РОСІЄЮ УКРАЇНА ПРОДОВЖУЄ ЄВРОПЕЙСЬКУ ВІЗВОЛЬНУ ТРАДИЦІЮ

Більш ніж піврока тому відомий український філософ Мирослав Попович сказав слова, які стали майже пророчими. «Вже нішо не загрожує нам як цілісній державний території. Соборність ми не втратимо в жодному випадку. Але мир громадянський, спокій можемо втратити», — про це він сказав у коментарі для «Укрінформу» 21 січня 2014 року — напередодні Дня Соборності України.

Попович говорив також про гострі суперечності між різними соціальними сферами та класово неоднорідними територіями, про відмінності населення у ставленні до базових цінностей, що потенційно загрожувало розкидання іх по різni боки барикад.

«Ми сьогодні, в цю нещасливу для України годину, відчуваємо не тільки загрозу громадянської війни, але й загрозу втрати взагалі будь-якої єдності між цими районами. Але я сподіваюсь, що все це — тільки

— Мирославе Володимировичу, багато з того, про що Ви говорили ще на початку року, сприймалося як щось маломовірне. Але найгірші прогнози мають властивість справдjuватися...

— Найгірший варіант не реалізувався. Могло бути й гірше. Україна могла б загинути, якби Захід пішов на політичний союз із Росією.

Громадянської війни не сталося. Хоча була недовіра й навіть вороже ставлення нашого сходу до нашого заходу. І якщо у центрі та на заході країни люди були невдоволені владою й прагнули до більшої незалежності й демократії, то прийняті частини населення Донбасу, — була нездоволена самою ідеєю існування України. І це могло бути смертельною загрозою. Але цого не сталося.

Сьогодні ми бачимо, що умонастрий на сході змінився. Дуже швидко проросійські, антиукраїнські сили вичерпали свої політичні можливості. Люди на сході в них розчарувалися. І вони не могли не нести розчарування — ці опозиційні сили були надто примітивні, злобні, куплені і керовані московськими властями. Для них війна означала, що все дозволено. І ця вседозволеність остаточно зіпсуvalа їм репутацію, і вправити це їм уже не вдається.

Хоч попереду у нас буде важкий час, але все-таки, мені здається, історія вже зробила свій вибір, і не буде втрачена ні незалежність, ні свобода — в розумінні

політичної свободи й демократії.

— Але Росія має великих людськіх та військових резервів. Що саме може зупинити її?

— Зупинити її може тільки Захід. Звичайно, матеріальних сил в Україні для перемоги над російською імперією не вистачить. Але існує фактор Заходу, який, як би він не крутив, не може змиритися із тим викликом, який бачить сьогодні в Росії. Захід не може жити на одному континенті з такою Росією, яка свідомо поводиться так, щоб викликати якомога більше страху в пересічного европейця.

— Експансію Росії війну, яку вона веде проти України, деякі політологи називають початком Третої світової. Наскільки реальною є така загроза?

— Це ще не Третя світова. Але Росія демонструє готовність до цього. Вона шантажує світ таким чином, що відчувається: вона не жартує, вони можуть підірвати планету.

— У війні проти України Росія нехтує всіма правовими нормами і мораллю, бреше власному суспільству і руйнує давні й добре стосунки між нашими народами. Чому мовчить російський академічний світ? Там багато людей, які здатні мислити тверезо, вони не можуть не думати про наслідки такої політики...

— По-перше, всі вони під загрозою того, що їх — і вчених, і філософів — звільнять з роботи або в інший спосіб

страшні якісні перестороги. Хоча фактично ми перебуваємо в такій точці історії, з якої можна потрапити куди завгодно, наприклад, у тривале протистояння соціальне, а можливо, й територіальне, в конфлікти, з яких немає виходу, бо буде кров. Тож треба докладати величезних зусиль для того, щоб не скотитися на таке узбіччя історії, з якого важко буде потім вибратися», — сказав академік сім місяців тому.

Ці слова прозвучали як передбачення. Крові Україна не оминула. Але це сталося зовсім не внаслідок розбіжностей між людьми. Україна отримала удар у спину від сусідньої «братьївської» держави. Така агресія консолідувала схід і захід України перед обличчям спільнії загрози.

Про воєнне съогодення України та вибір історії — в інтерв'ю для «Укрінформу» напередодні Дня Незалежності розповів Мирослав Попович, учасник ініціативної групи «Першого грудня», академік НАНУ.

покарають. Я багато кого з них добре знаю, був там не так давно, і в мене юдні непорозуміння з ними не було. Але це «кухонна опозиція», її дія дуже розтягнута у часі.

Там є такі кола, які ясно розуміють, що насправді відбувається. І вони відчувають себе так, як ми у 1968 році, коли радянські танки зайдли у бунтівну Чехословаччину. Але на вулицю в цій ситуації виходять дуже нечисленні групи.

— Як ці росіяни насправді сприймають події, які відбуваються в Україні? Чи взагалі Україна має для них якесь значення?

Сьогодні це для них має таке ж значення, яке, скажімо, Польща чи Угорщина мали в 1950-х, потім Чехословаччина — в 68-му. Це продовження тієї візвольної традиції, яка була завжди присутня за часів комуністичного режиму. Люди цього середовища розуміють, що перемога, торжество великороджавного хамства означає загибель передесім для Росії.

Ніхто не знає, як піде історія. Але сумнівно, що із тих невеликих «болотних мітингів» ми могли б одержати серйозний політичний результат.

Конфлікт набув світового характеру.

Велику мужність у цьому конфлікті проявляє Україна. Вона захищає основи демократичної організації суспільства, відстоює загальнолюдські цінності, яких так прагне Захід. Так сталося, що саме нам судилося витягти цей жеребок в історії.

М. Попович

Шлях буде важким і тривалим. Пророчити, звичайно, не можна, але ця боротьба може розтягнутися і на рік, і на чотири.

— Мирославе Володимировичу, на думку багатьох політологів, починаючи агресією проти України, Росія запустила процес саморуйнації. Ви згодні з цією думкою? І якщо ця руйнація відбудеться, наскільки велику загрозу вона може становити для України?

— Все можливо. Очевидно все-таки, що Україна не стоятиме наодинці проти світу зла. І хоча, звичайно, західні лідери не можуть чинити так, як би нам хотілося, але вони мусять під тиском історії робити те, що буде рятувати цивілізацію. Думаю, що це буде більш сильною тенденцією, і, врешті, внутрішня слабкість призведе до розхитування цього колоса на глинняних ногах.

А в якій формі відбудеться повалення нинішньої російської диктатури — чи то у формі локального перевороту, чи внаслідок вуличних заворушень — ми не можемо знати. Сама система нагадує кам'яну брилу, яку б'ють, а вона стоїть. Але є точка, при попаданні в яку ця величезна брила перевертється й котиться як маленький камінчик. А ця потужна брила, яку ми називамо Російською імперією, таких точок має декілька. І десь вона лусне.

Очевидно, що якщо наслідком такого розвалу імперії стане велика анархія, вона дорого коштуватиме нам, українцям. Якщо ж відбудеться успадкування влади від однієї групи до іншої — буде набагато легше всьому світові. Тоді всі зіткнуться із полегшенням. Але в жодному разі ми не можемо розслаблятися з огляду на непередбачуваність Росії.

Валентина ПАЩЕНКО
photo.ukrinform

ЦИТАТИ

ПУТИН ВВІВ ЧЕТВЕРТИЙ ПАКЕТ САНКЦІЙ ПРОТИ РОСІЇ

Це не просто маячня, а маячня самовбивця.

Згадується історія, повідана мені Марковим ще років п'ятнадцять тому, коли з ним ще було не дуже соромно спілкуватися, про парагвайську диктатуру Стресснера. Бригадні генерали, які правили країною, го-дувалися з контрабанди машин. Ньюанс в тому, що країна сама машини не виробляла. Коли їхній бізнес почав тихо стиска-тися, вони ввели закон, що забороняє ввезення машин до країни.

Так от, вони просто пустот-ливі діти поряд з нашими.

Не прораховано, наприклад, що величезна кількість продо-вольчих і споживчих товарів, які продаються в Росії, виробляється на ввезеній сировині. Приклад — «наша» ковбаса. Росія не виробляє м'ясо, яке підходить для виготовлення ковбаси. Знікне і «наша» шоколад. Виробництво величезної кіль-кості продуктів залежить навіть від базової сировини, а від дрібних інгредієнтів, що також ввозяться, але без яких продукту не буде. Рівним чином це стосується і споживчих товарів...

Але ще гірше інше. Аби замінити велику кількість всілякого

асортименту, потрібен вільний бізнес, малий і середній. Ви його в Росії останнім часом бачили? Зникає зляканий.

І ще гірше третє: санкції ого-лошено на рік? А що буде через рік? Раптом Путін скасує санк-ції? Хто в таких умовах вклада-тиме у бізнес?

Звичайно, нам пообіцяють, що держава створить могутні корпорації, які готуватимуть, і одягатимуть країну...

СРСР не зміг. А ці не просто не зможуть, але ще все й роз-крадуть.

Коли Всешишній хоче покара-ти країну, він посилає їй Путіна.

Георгій САТАРОВ,
президент фонду «ІНДЕМ»,
помічник президента
Б. Єльцина в 1994-1997 рр.

ЧИ КОЛИСЬ ПОКАЄТЬСЯ РОСІЯ?

...Папа Римський розпочав своє дев'яносто третє паломництво.

Сьогодні він прибув до Греції. Черніця піднесла йому чащу з землею, і він поцілував ту землю. І ви-бачився за кривди, які за-подіяли тут хрестоносці. Ще коли вони були, ті хрестоносці! — а він виба-чився. Торік він взагалі попросив у Бога прощення в Соборі святого Петра за всі гріхи католицької церкви протягом двох ти-сяч років.

Можна собі уявити мос-ковського патріарха, щоб він вибачився перед наро-

дами, які зазнали від Росії кривд? Можна собі уявити Росію, що визнала б свої провини і покаялася?

За репресії, за депортациі, за Голодомор? За ту колись пошматовану Польщу. За поневолену Україну. За «сторожерзаний Київ». За кров'ю залитий Кавказ. За поневіряння кримських татар. За вторгнення в Афганістан. У Будапешт, у Прагу. За берлінський мур. За Чорнобильську атомну, що отруїла наші й суміжні землі. Та, зрештою, перед своїм власним народом — за переслідування найдостойніших

БРАТЕРСЬКІ НАРОДИ ЧИ ПОТЕНЦІЙНІ ВОРОГИ?

«На розумінні уроків тоталітаризму виховується справжня людність»

Станіслав Бледнов

Чому Росія відібрала у нас Крим? Чому вона направляє й озброє терористів і сепаратистів на сході країни? Чому уже відкрито веде проти нас так звану гібридну війну? Що це? Випадковість чи закономірність зовнішньої політики російських держ-жиморд?

На ці та багато інших кричущих запитань може відповісти нова виставка «УКРАЇНА — РОСІЯ: братерські народи чи потенційні вороги?», яку відкрили нещодавно в одному із залів стаціонарної експозиції музею історії сільського господарства Волині, що в селищі Рокині Луцького району.

На виставці представлено понад пів-сотні документальних і наукових творів відомих авторів, які, посилаючись на глибокий архівний і фактажний матеріал, свідчення потерпіліх, розкривають все те, що донедавна було приховане від народу під грифами «Таємно» і «Цілком таємно».

Відкрито впадає у вічі одна з найтрагічніших сторінок української історії, описані С. Павленко в науково-популярному виданні «Тиранське поводження росіян», про знищення російським війсь-

ком тетманської столиці Батурин 2 листопада 1708 р. Книга Миколи

МАКАРЕ, ТИ ЗНОВУ В БОЮ!

...Так сталося, що у кінці 70-х за один рік я прочитав самвидав «Архіpelagu» Солженицина і прибав напівпідпільний запис першого концерту «Машини времені»...

І якось само собою ім'я Макаревича вишикувалося у мене в один ряд з іменами великих дисидентів пізньобрежневського застою.

Потім сміявся над собою: теж, мовляв, порівняв...

Сьогодні зрозумів: ті перші оцінки були не такими вже й божевільними.

Варто лише прочитати в російських «Ізвестіях» пасквіль на концерт Макаревича перед дітьми Слов'янська.

«Під музику Макаревича винищували росіян на Донбасі. Його концерт у Слов'янську, у стані карательів, порівняємо з концертом у дивізії «СС Галичина». Бандерівці після такого концерту пішли спалювати Хатину. «Правий сектор», наслухавши Макаревича, пішов різати горло «кацапам». Кров російських людей — на пальцях Макаревича. Ніякою кислотою не змити цю кров», — пише відомий літератор-«руськомирець» Проханов.

Стіль газети «Правда». Навіть не брежневських, а берієвських часів. Хтось у соцмережі охрестив його соковитим російським словом — «густопсовий».

Хоча для Макаревича це не вперше. Ми, власне, і почали поважати його після погромної статті в «Комсомольській правді». Йшов 1982 рік, фейлетон

називався «Рагу з синього птаха». Звинувачували тоді зовсім ще юного барда у відриві від національного коріння і наслідуванні «середньоєвропейського шаблону». А ще в «цинізмі», в тому, що робить «тисячам глядачів небезпечні ін'єкції дуже сумнівних ідей».

І вирок-попередження: «Пересаджене на наш ґрунт чужоземне дерево не плодоносить».

Після ескапад Проханова текст з «рагу» здається дуже навіть м'яким. Ну, так і фігура була мало-значущою. Удару завдавали не по особистості, а по тенденції.

Цікавими є два моменти. Перше, у статті «буржуазному» Макаревичу протиставляли «справжнього радянського громадянина» (вже померлого на той час на радість КДБ) Володимира Висоцького. І друге: статтю підписала «група представників творчої інтелігенції» на чолі з найвідомішим на той час письменником Віктором Астаф'євим («заєдинщиком» і вчителем загаданого мною Проханова).

Особистості Астаф'єва і Макаревича здавалися на той час настільки непорівняними, що виникала думка: «чи не з гармати по горобцях?». Можливо, тоді вже відчували «руськомирці», що росте їхній заклятий ворог?

Як це траплялося в СРСР, після оголошення «табу» на згадку імені Макаревича, він став народним героєм. Капітан КДБ Путін, який служив у той час далеко від Москви, як кажуть, недогле-

дів. У часи московського «майдану» в 1991 році Андрій співає на барикадах біля Білого дому, а через два роки — на Красній площі, і йому підспівують, може, сто, а може, всі 500 тисяч москвичів.

Нечисленні російські журналісти, які підтримують сьогодні рок-музиканта, люблять цитувати його «Маріонетки». Написано, мовляв, наприкінці 70-х, а ніби про сьогоднішню путінську владу: «Чи то люди, чи то ляльки!»

Я ось що скажу: Макаревич співав про Путіна завжди.

Не як про живу людину, а як про горе, що насувається на Росію. З того ж, першого, його концерту мене найбільше вразила вже забута пісня з такими словами:

«Скажи сам себе
Хотя бы в этот раз.
Кто ты?
Куда ты идешь?
Не открывая глаз?
И кто позволил тебе
Раскрасить мир и людей
В черно-белый цвет!
...Кто смог
На тебя надеть венок,
Самый средний в этом мире
человек?»

Тоді це мало вигляд страшної тіні над світом, що простяглася від маленького, безликого, пе-ресічного чоловічка у сірому костюмі. Тепер ми можемо бачити того, чия це була тінь. Отака машина часу.

Або пізніше:

«Когда восходит Луна,

Ему совсем не до сна,
Пока он с миром
не закончил спор.
Он открывает дверь
И, словно загнанный зверь,
Выходит на безлюдный

простор.

И он обходит посты,
Что совершенно пусты —
Прошли те дни,
когда его берегли, —
Он бесконечно одинокий
Внештатный командир Земли».

Це те, чим закінчив Путін. Якщо залишиться живий.

І нарешті, 1995 рік. Тільки сьогодні стало зрозуміло, про що співалося:

«Сабельки, пулечки, пушечки,
Выбранные макушечки.
Цепкие лапы Родины,

да письмецо семье.
Холмики, крестики, нолики,
Где вы теперь, соколики,
Где вы теперь служивые,

спите в какой земле?»

Виконання кожної з цих пісень по російському ТБ, навіть безвідносно до Макаревича, сьогодні в принципі неможливе. Тексти за-надто стримонні.

(Та що там говорити! Навесні, по-моєму, на Болотному мітингу актор Олександр Філіпенко зі сцени читав відомий монолог.

Після слів «так трусами нас делает раздумье...» витримав паузу. Тисячі людей відповіли овацією. Так, невдовзі й автор «Гамлета» стане націонал-зрадником).

Молоде покоління пам'ятає Макаревича як ведучого кулінарної програми. Хто знов, що у цього підтоптаного мрійника така ста-лева пружина всередині! Коли він написав своє програмне «не стої прогибаться под изменч-вый мир, пусть лучше он прогнется под нас» — це здалося дуже пафосним. Але в результаті маємо найрідкісніший випадок, коли поет як написав, так і зробив.

В Інтернеті ходять якіс «чорні списки» 45-ти росіян, визнаних головними ворогами путінського режиму. Фейк, напевно. Але симптоматично, що на першому місці там — Андрій Макаревич. І він це місце заслужив, потіснивши колишніх ворогів Путіна — Ходорковського і Навального.

Це чудово! Тому що влада завжди знайде управу і на бунтівного мільярдера, і на революціонера-політика. А як боротися з рок-музикантом, ходна влада не знає.

У березні лідер «Машини времені» зізнався: «Не залишає важке відчути, що життя своє я прожив даремно». Сумна заявя. Після неї є два шляхи: або йти вченці, або спробувати прожити «недаремно» та, що залишилося.

І його поїздка у Слов'янськ — це таки дуже «недаремно».

Макаре, ти знову в бою! А зна-чить, рок-н-ролл — живий.

І якщо рок-н-ролл з нами — ми переможемо!

Євген ЯКУНОВ

РОСІЙСЬКА ПИСЬМЕННИЦЯ ЛЮДМИЛА УЛИЦЬКА: «МЕНІ СОРОМНО ЗА КЕРІВНИЦТВО РОСІЇ, ЗА НАРОД...»

Публікація есе Людмили Улицької «Європо, прощавай!» у німецькому тижневику «Шпігель», певно, дала російській владі привід для негайній реакції. Через кілька днів після выходу журналу (неповній переклад або переказ статті з'явилася в російських ЗМІ), в ІТАР-ТАСС з дивним поясненням була скасована прес-конференція письменниці, запланована у зв'язку з присудженням Улицькій, — а вона один із небагатьох російських сучасних авторів, яких добре знають за кордонами колишнього СРСР, — Австрійської державної премії з європейської літератури.

У написаному для «Шпігеля» тексті Людмила Улицька жалкує про те, що Росія «перебуває в стані війни з культурою, цінностями гуманізму, свободою особистості», про те, що країна «хвора агресивним невіглаством, націоналізмом та імперською манією величі»: «Мені соромно за наш парламент, неосвічений і агресивний, за уряд, агресивний та некомpetентний, за керівників країни, іграшкових суперменів, шанувальників сили та хитрості, мені соромно за всіх нас, за народ, який втратив моральні орієнтири». Із Людмилою Улицькою спілкувалася Російська редакція Радіо «Свобода».

— Кілька тижнів тому я отримала пропозицію провести прес-конференцію в ІТАР-ТАСС. Я трошки здивувалася, бо це агентство — таке пафосне і дуже офіційне місце. Зазвичай, я в такі місця не потрапляю, але я погодилася. Вони склали якісь певний список журналістів, яких, зазвичай, запрошують на такі зустрічі, але за дві години до початку прес-конференції мені зателефонували та сказали, що вона скасовується через те, що в будівлі прорвало трубу. Я швидше здивувана тим, що мене запросили, ніж тією обставиною, що трубу «прорвало».

— Ну, організаторів прес-конференції, напевно, виправили товарищи «згорі» після Вашої публікації в «Шпігелі»?

— І я дуже їм співчуваю, чесно кажучи, тому що потрапити в таке становище — досить неприємно. Вони явно хотіли поговорити про австрійську премію, оскільки це досить цікавий сюжет (Улицька — перший російський автор, який отримав престижну європейську нагороду за півстоліття її існування — ред.). Мабуть, їх осмикнули... Не стану цього напевно стверджувати, оскільки я — не сантехнік та стан труб в цьому залі не перевіряла, але у мене таке враження, що організаторів дійсно осмикнули.

— Раз у мене є така можливість, я своїх формально колег із ІТАР-ТАСС вируч: що б Ви хотіли сказати російським журналістам?

— Я, чесно кажучи, все, що хочу сказати, — кажу. Нещодавно я давала інтерв'ю Дмитрю Бавільському, це «Часкор», якіс мої матеріали розміщені на сайті російського ПЕН-Центру. Так що я відповідаю на запитання, коли мені їх ставлять. У мене зовсім немає бажання займатися «усною діяльністю», тому що я все-таки вважаю, що моя професія трохи останньої від актуальної політики, проте, коли мені ставлять запитання, я на них відповідаю.

— Ваша публікація в тижневику «Шпігель» — це і є відповіді на деякі з тих запитань, які стоять перед Росією, про відносини Росії та

втім, вперше я це з вуст політиків почула), що взаєміні між культурою та політикою — як у подружжя в давньому шлюбі: вони постійно сваряться, але не можуть одне без одного існувати. І в наш час — це сказав президент Австрії Хайнц Фішер — політика дуже потребує корегування з боку художників, у критичному висловлюванні, в деякому внеску діячів культури в політичний рух світу. Це мене вразило, бо я вважаю, так воно і є. Але в нашій країні ми цього зовсім не бачимо, не чуємо і, мабуть, ніколи не почуємо. А культура, між тим, абсолютно необхідна для політики!

— Як Ви оцінюєте позицію російських діячів культури у зв'язку з тими проблемами, які Вас так глибоко хвилюють?

— Якраз про це і йшлося на відкритті фестивалю. Там була чудова доповідь австралійського історика Кристофера Кларка про витоки Першої світової війни, і він говорив про те, з яким піднесенням європейська культура еліта підтримувала цю війну. На віві такий видатний вчений, який змінив уявлення світу про людину, Зигмунд Фрейд, був вельми натхнений і говорив про те, що ніколи не відчував себе австрійцем до такої міри, як після початку Першої світової війни. Зрозуміло, відклав стався дуже швидко, у Фрейда на війні загинули два сини, і вся європейська еліта зазнала гіркого розчарування. Націоналістичний ажотаж, який охопив європейську еліту перед Першою світовою війною, римується з тим, що ми зараз бачимо у нас в країні. Захоплення перед мілітаризмом схильне, але питання в тому, яку ціну заплатити наше і наступне покоління за це божевільне. Тому що, звичайно, це шлях до Третьої світової війни.

— У Вас є відчуття, що порядних людей менше, ніж здавалося?

— Ви знаєте, я — дуже щаслива людина, у мене чудові друзі. В колі моїх близьких друзів панує повна однодуміність. Що ж до людей, які сьогодні так палко підтримують мілітаристський дух, то, мені здається, вони теж не всі однакові. Одні перебувають на службі у державі; будучи діячами культури, вони керують театрами, оркестрами, іншими різними установами та безпосередньо залежать від бюджетів, від урядових дотацій та візагалі дуже пов'язані з державою. Вони, зберігаючи свої колективи, іноді змущені говорити зовсім не те, що думають. Але є й якесь кількість людей, які ціло підтримують що абсолютно божевільну, на мою думку, політику. Що робити, така європейська історія, так вона складається...

— «Російські патріоти» люблять складати тепер списки «ворогів російського народу». Очолює ці списки Андрій Макар

«Я ЄСТЬ НАРОД, ЯКОГО ПРАВДИ СИЛА НІКИМ ЗВОЙОВАНА ЩЕ НЕ БУЛА. ЯКА БІДА МЕНЕ, ЯКА ЧУМА КОСИЛА! — А СИЛА ЗНОВУ РОЗЦВІЛА!»

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

Дякуючи всьому воїнству за вірність Присязі, за служіння Україні, за жертвний її захист, хотів би низько вклонитися кожній українській жінці.

Бабусі чи мамі.

Доньці чи дружині.

Сестрі чи подругі.

Кожній, хто втратив чоловіка чи сина, онука чи брата. І всім тим, хто з вірою в перемогу чекає на повернення свого рідного, найкращого, коханого.

Окрім подяка — активістам волонтерського руху. Особливо важливою ваша допомога була в перші тижні агресії, коли ми отримали в спадок державу без армії, без міліції, без спецслужб, без зброя.

Наш ворог довго й наполегливо тренувався, щоб напасті на Україну. А от ми тоді не були готові до такого підступного віроломства. Двічі за сто років українська політична еліта в приступі патіфістських ілюзій недооцінила важливість зміцнення обороноздатності. У сімнадцятому-двадцятому роках минулого століття нехтування військовою загрозою обер-

нулося агресією зі Сходу та втратою Україною незалежності.

На межі минулого та теперішнього століття ми знову наступили на ті ж граблі. Ще раз повірили, що нібито світ став вегетаріанським. І нарешті добровільно позбулися ядерної зброї. А війна повторно прийшла з тієї сторони горизонту, з якої її, за звичкою, не чекали.

Чи не вчили нас ще давньоримські мудреці: «Сі віс пасем, пара беллум» — «Хочеш мир — готуйся до війни».

Знищення терористами малайзійського літака. Вбивство ними ж почесного консула Литви. Поява міжнародних найманців на службі в терористів — усе це зайвий раз свідчить, що агресія проти України вийшла за межі двосторонніх відносин. Вона руйнує основи світового порядку. Гвалтує міжнародне право. Ставить під загрозу європейську та глобальну безпеку.

Прямо у центрі Європи, у ХХІ столітті зроблено зухвалу спробу без оголошення війни перейти кордони суверенної країни. Світ неначе повернувся в тридцяті роки

минулого століття, в переддень Другої світової війни. За тиждень, до речі, виповнюється 75 років від моменту її початку. Століття Першої світової відзначили менше місяця тому. Третю ж — неможливо допустити.

Війна взагалі не наша ініціатива. Вона нав'язана нам ззовні. Наш вибір — мир, здійснення мирного плану для Донбасу, який я розробив і запропонував ще в червні.

Кроки до миру не можуть, втім, бути односторонніми. Вони не мають відбутися за рахунок суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України.

Втічизняна дипломатія робить все можливе і навіть неможливе, щоб знайти політичний спосіб врегулювання.

I ще. Україна дуже цінує підтримку з боку тих, хто продемонстрував, що насправді є нашими друзями і партнерами, — країн Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки, інших держав. Друзі, з нами — весь світ, від Канади до Австралії, від Швеції до Японії.

Ми довели спроможність захищати нашу Державу. Очевидно, що в змій істо-

ричній перспективі над Україною постійно, на жаль, буде військова загроза. З цим не лише треба навчитися жити. До захисту Незалежності треба постійно бути готовими.

Вже до кінця цього року буде виділено мільярди гривень на оновлення озброєння та військової техніки. Зараз перед вами з Хрестатика прямо в зону АТО прослідує колона нової, щойно закупленої або випущеної, або відремонтованої техніки. Згід-

но з планом на п'ятнадцять-сімнадцять роки, на переозброєння та оновлення військової техніки заплановано виділити понад 40 мільярдів гривень. Це дозволить модернізувати, закупити нові та поставити у війська літаки, вертольоти, бойові кораблі та катери.

І це лише скромний початок. Ми повинні, обов'язково повинні постійно змінювати нашу армію. Бо хто шкодує грошей на свою військо, буде годувати чуже.

Тільки ціною колосальних надзусиль всього народу зможемо захистити Незалежність, життя і безпеку кожного, наше право вільно жити на своїй українській землі.

Понад двадцять років приживалося наше синьо-жовте свято Незалежності — і тепер насправді стало всенародним

святом. Ще ніколи за 23 роки цей день не був таким величним, як сьогодні. Ще ніколи люди не відзначали його так широко, як тепер, з українським прапором в кожному балконі. І це незважаючи на важкі часи, які переживає країна.

За урочистістю та піднесенням свято Незалежності для нас, немов Різдво. Бо це і є народження нової країни — України.

З ДНЕМ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ВАС, ДРУЗІ!
СЛАВА ЗБРОЙНИМ СИЛАМ УКРАЇНИ!
СЛАВА УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДУ!
СЛАВА ГЕРОЯМ!
УКРАЇНІ — СЛАВА!

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО
24 серпня 2014 р.
м. Київ

КОМУ СВЯТО, КОМУ КІСТКА В ГОРЛІ...

Петро Порошенко отримав вітання з Днем Незалежності від лідерів цілої низки держав. Але про привітання президента РФ нічого не відомо: про нього не повідомляє ні сайт Кремля, ні офіційний сайт Президента України.

«Главу держави привітали Король Іспанії Феліпе VI, Король Швеції Карл XVI Густав, Імператор Японії Акіхіто, Федеральний президент Австрійської Республіки Гайнц Фішер, Президент Словачкої Республіки Андрей Кіска, Президент Туркменістану Гурбангулы Бердімухамедов, Президент Республіки Казахстан Нурсултан Назарбаєв, Президент Республіки Таджикистан Емомалі Раҳмон, Президент Республіки Хорватія Іво Йосіпович, Президент Португалії Анібал Каваку Сільва, Президент Республіки Бенін Яї Боні, Президент Республіки Сінгапур Тоні Тан Кенг Йам, Президент Мексиканських Сполучених Штатів Енріке Пеньє Ньєто», — повідомляє прес-служба президента.

Крім того, Україну з Днем Незалежності привітали президенти США, Франції, Польщі, королева Великобританії, Папа Римський. Прес-служба президента Білорусі повідомляє, що Олександр Лукашенко привітав Порошенка з Днем Незалежності, зазначивши: «Щиро дорожу взаємнами, які встановилися між нами, і буду радий продовженню конструктивного діалогу, спрямованого на подальше зміцнення співпраці між Білоруссю та Україною».

ПУТИН ЗНЕХТУВАВ У МІНСЬКУ ХЛІБОМ-СІЛЛЮ

Президент РФ Володимир Путін по прильоту у Мінськ знехтував старовинним слов'янським привітанням, відмовившись від пригощання хлібом-сіллю. Про це повідомляє білоруська видавництва by24.org.

«Президент Росії Володимир Путін — єдиний з учасників чотиристороннього саміту у Мінську, хто після прильоту у Національний аеропорт не спробував згідно зі слов'янською традицією хліб», — йдеться у повідомленні.

За даними джерела видання, пригощання для російського президента було приготовлене і перевірене службою безпеки. У повній готовності були традиційні дівчата у національних костюмах, які мали його піднести. Проте в останню міттю надійшло розпорядження: Володимира Путіна так не зустрічають. Наскільки мені відомо, з білоруською службою протоколу зв'язалася російська і висловила що вимогу».

Як зазначає видання, біля трапа президентського Іл-96 Володимира Путіна замість красивих дівчат зустрічав білоруський прем'єр-міністр Михайло Мясникович і рота почесної варти», — вказано у повідомленні.

Наголошується також, що Путін прибув у Національний аеропорт Мінськ із запізненням на 56 хвилин. Весь цей час у Палаці Незалежності його чекали президенти Білорусі, України і Казахстану, а також представницька делегація Європейського Союзу. За майже годинне запізнення російський президент навіть не вибачився, пише by24.org.

Ай-Петрі

Сімферополь

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ

У День Незалежності України в столиці анексованого Росією Криму Сімферополі спостерігалася велика кількість силовиків, які патрулювали місто. Посилений патруль виставляли в парку імені Шевченка, центральну площу Леніна перекрили металевими парканами, повідомляє «ВВС Україна». Поліція офіційно не коментували посилені заходи перестороги, але неофіційно зізналися, що причиною є саме День Незалежності, каже позаштатний кореспондент «ВВС Україна» в Криму.

У Сімферополі кілька десятків людей з квітами та українськими прапорами прийшли до пам'ятника Шевченкові, незважаючи на інформацію правоохоронців про те, що пам'ятник замінений. «У неділю співробітники сімферопольської поліції оточили парк імені Шевченка по периметру. Близько 10-ї години ім надійшло повідомлення про те, що парк замінений. Відразу після цього на місце прибули кілька десятків поліцейських, які перекрили шляхи до парку». Прибувші на місце, експерти виявили біля пам'ятника пакет з коробкою, проте вибухової речовини всередині не знайшлося.

Незважаючи на оточення, активістам дали можливість пройти до пам'ятника і покласти квіти, повідомляє «Крим.Реалії».

Цього ж дня група сімферопольців поклала квіти до пам'ятника Петрові Григоренку на площі Советській.

Крім того, на честь Дня Незалежності України активісти піднялися з українським прапором і на гору Мітрідат у Керчі.

Напередодні, у День Державного прапора, група молодих людей встановила український стяг на вершині гори Демерджі. А голова Одеської облради Олексій Гончаренко опублікував у своєму блозі на «Українській правді» відео того, як він підняв 23 серпня прапор України на вершині гори Ай-Петрі.

У Севастополі співробітники ГБДД Росії затримали Віктора Неганова — організатора мітингу, присвяченого Дню Незалежності України, після чого його доставили до допит до російського слідчого. Про це написав на своїй сторінці у Фейсбуці радник міністра внутрішніх справ України Антон Геращенко.

Відсвяткувати День Незалежності у Севастополі вийшли до 10 осіб, у тому числі Неганов. Активісти зібралися під тумбою, де колись стояв пам'ятник гетьману Сагайдачному. Із собою вони принесли українські прапори. Під тумбою гетьмана вони заспівали український Гімн, поклали квіти до місця, де стояв пам'ятник, після чого й відбулись затримання.

«Мені зателефонував організатор мітингу на честь Дня Незалежності України в Севастополі і Балаклаві — Віктор Неганов і повідомив, що його автомобіль зупинили співробітники ГБДД — так це у них тепер називається, і заявили що його автомобіль перебуває в розшуку як викрадений», — написав Геращенко. «Звинувачень поки що не висунули. Дорогою у нього забрали телефон, а старший групи лякав його тим, що якщо Віктор продовжуватиме розповідати про свої права на мирні зібрання, то він його вивезе в безлюдне місце на мис Фіолент, де спочатку поб'є до смерті, а потім закопає. У райвідділі психологічний тиск припиняється. Телефон повернули», — повідомив Геращенко.

Як повідомляє Мобільна група правозахисників в АРК, напередодні Дня Незалежності України Федеральна служба безпеки РФ, починаючи з 22 серпня цього року, проводила «профілактичні бесіди» з проукраїнськими активістами, котрі публікують або діляться постами про День Незалежності України в соціальних мережах.

Мобільна група правозахисників в АРК пропонує звертатися усім, хто постраждав від дій представників російських спецслужб, за електронною адресою hr.in.ark@gmail.com або приватним повідомленням на їхню сторінку в Facebook.

ТЕСТ НА ДЕРЖАВНІСТЬ

Коли втрачено Крим і точиться війна із бандитами в сепаратистських строях на сході сувореної Української держави, ми почали всерйоз говорити про те, чому це все сталося, і про незавидний розвиток державності, якщо вважати розвитком статусу незалежності відмову від найсучаснішої зброй, найви сподівання на «дружбу народів», відмову від блокування з Європою і Північно-Атлантичним Альянсом, національну апатію й унікальну, вспадковану чи не з радянських часів, сліпоту й глухоту «електорату», що кінець кінцем дозволяє президентські шати людині з кримінальним минулім.

Проблема української державності, хочеться нам того чи ні, великою мірою радикально не розв'язувалася і до кінця не розв'язується ось уже кілька століть не тільки й не стільки через історичні умови, а й через синдром, що його Євген Маланюк називав «малоросійством». Ця біда, цей повзучий національний паратиф — основна, як на сьогодні, загроза нашій державності.

Скільки разів повставала наша сусідка Польща проти Москви у XIX столітті? Потоплена в крові, вона повставала знову. А Україна? Мовчимо. Нарешті у ХХ столітті Польща здобула державність, зруйнована лише нацизмом. А Україна? Кілька селянських заворушень після соціалістичної (малоросійської) безпорадності — і нате вам не УНР, а УРСР.

Процитую Є. Маланюка: «...Проблема українського малоросійства є однією з найважніших, якщо не центральних проблем, безпосередньо зв'язаних з нашою основною проблемою державності. Що більше: це є та проблема, що першою встане перед державними мужами вже Державної України. І ще довго, в часі тривання й стабілізації державності, та проблема стоятиме першоплановим завданням, а для самої державності — грізним моментом».

На жаль, лектура майбутніх очильників незалежної України, їхня очітаність, інтелігентність не мали такої складової, як не радянського розливу художньої, філософської, історичної думки стосовно України. Взагалі цей чинник чомусь стає непотрібним, не залученим навіть до фразеології, до хоча б риторики осіб, які виходили на історичний кін у ролі президентів сувореної України.

В. Гужва

ним ліком на хворобу малоросійства є Державність, так упадок Державності, смерть державницької ідеї і всяка «руїна», від Руїни XVIII ст. почавши, були і є тим грунтом, на якім малоросійство виростало, квітло і давало плоди». «Напружене творення Духової Суверенності — ось рецепт, що був, є і буде найбільш трудний, але й найбільш істотний і всеобіймаючий. Цей рецепт, до речі, виключає — якнайгостріше — імітацію, декламацію, патріотичну позу, барокове «здаватися, а не бути», як і всіляке «погрожування пальцем у чоботі».

«...Всупереч популярній у нас думці, малоросійство не є московофільство і не єще яке-небудь фільєво. То — неміч, хвороба, калітво внутрішньо національне. Це — національне пораженство. Це, кажучи московською урядовою мовою XVII століття, — шатость черкаська, а кажучи мовою такого експерта, як цариця Катерина Друга, що «самоутверженність малоросійська». Отже, є логічне стисненування: хитливість, зрадливість, зрада і агентурність. Аж до часів наступних і надалі найближчих».

«...Малоросійство — це не політика і навіть не тактика, лише завжди априорна і тотальні капітуляція. Капітуляція ще перед боєм».

Хіба сімдесят років тому написано ці слова? Їх написано сьогодні.

«В прimitivній свідомості спростачених поколінь саме ім'я «Україна» стало віддавна синонімом якоїсь бездержавної, безієпархічної, безструктурної і, остаточно, безреформеної Аркадії, — де тих води і ясні зорі, де вічно спиває словов'яко, без перерви квітнуть вишневі садки, а в них у холодку людність перманентно відпочиває по борщах і варениках, і в затишку мальовничі козаченки невтомно кохають так само мальовничих дівчат...

Не втримаюся від цитування ще кількох пасажів пасіонарного Є. Маланюка. «Як єдиним радикально», не країна «знаків зловісів», не країна «знаків зловісів»,

— Валерій ГУЖВА, поет, прозаїк, публіцист м. Київ

УКРОПОШТА ПРИСВЯТИЛА МАРКУ ЄВРОМАЙДАНУ

Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта» до Дня Незалежності випустило поштову марку, присвячену подіям Революції гідності.

Спецпогашення марки проведено у присутності в.о. генерального директора «Укрпошти» Михайла Паньківа, передає кореспондент «Укрінформу».

«Мені особливо приемно сьогодні, напередодні нашого свята — Дня Незалежності України, презентувати марку «Євромайдан», яка присвячена переломним подіям в Україні кінця 2013 — початку 2014 років, присвячена Революції гідності, що змінила нашу свідомість. Я думаю, що ця марка залишиться і у філателістів, і в українців на роки», — сказав М. Паньків.

Присутній на церемонії міністр культури Євген Нищук вважає ініціативу «Укрпошти» дуже вчасною. «Це важливо, перш за все, для презентації України у світі», — наголосив він, додавши, що «в майбутньому ми зможемо ділитися такими презентаційними подарунками з міжнародними делегаціями».

Марку «Євромайдан 2013-2014» випущено тиражем 233 тисяч примірників. Її дизайн розробив Володимир Таран, використовуючи авторську роботу українського фотографа Андрія Кравченка.

ЖИВА СТАТУЯ ВОІНА НЕБЕСНОЇ СОТНІ

Одесити вже звкли до появи на вулицях і площах у центрі міста живих статуй. Заробляючи на хліб насущний, позував і фотографувався з бажаючими і Станіслав Домбровський у костюмі славновізінного Остапа Бендура. А нині його вже можна бачити в образі воїна Небесної Сотні.

Перевтілився аматор під впливом духу нашої доби, вирішивши створити образ актуального героя. А громадської активності керівників одеського театру-студії «Іжакоч у тумані», що діє при благодійному фонді «Дорога до Дому», Станіславу не бракує. Ідея створити такий персонаж народилася після лютневих подій на столичному Євромайдані. Вигадливий костюм і бутафорію за його ескізами виготовляли у кримській театральній майстерні. А коли там зрозуміли, що саме вони зробили, то неабияк злякалися ре-

песій. Тож до Одеси обладнунки воїна довелося перевезти контрабандою, що значно підвищило їхню вартість.

Загалом, на створення образу довелося витратити більше семи тисяч гривень. А в родині саме склалася складна ситуація, бо при схожденні на Монблан занігнув батько дружини. Тож Станіслав як годувальник сім'ї вирішив було продати костюм. Та коли друзі побачили його оголошення про це у Фейсбуці, вони прийшли йому на допомогу, щоб воїн Небесної Сотні залишився в Одесі.

Із тих пір на Приморському бульварі мало не щодня можна бачити живу статую одного з Героїв Небесної Сотні. Повністю покритий бронзовим відтінком персонаж має за спину два великих ангельських крила, в одній руці він тримає щит із гербом України, а у другій — пляшку з коктейлем Молотова. Станіслав каже, що може стояти, не рухаючись, в одній позі чотири з половиною години.

Усі кошти, зароблені від цієї вистави, він вирішив передавати на благодійність.

«Я вважаю, що люди гинуть у Києві на Майдані не заради того, щоб зараз ішла війна. Мій персонаж символізує прагнення людей до свободи, його завдання сприяти піднесененню бойового духу воїнів, які вою-

ють на сході, — каже Станіслав Домбровський. — Це не бізнес-проект, зароблені кошти я віддаю моїм друзям, які беруть участь в АТО. А ще допомагаю матеріально театр-студії при фонді «Дорога до Дому», де через мистецтво люди зі складною долею, наркозалежні стають чистими».

Станіслав Домбровський — один із активістів одеського Майдану, який щовечора приходить до пам'ятника Дюку. Коли я цими днями зустрів його там, він називає себе жілобандерівцем, читав свої патріотичні вірші. У них ззвучить гордість за Одесу й Україну, які невід'ємні від Європи.

Сергій ГОРИЦВІТ
На світлинах: готовий до бою; одесити і гости міста фотографуються з живою статуєю

недобрих», ...лише просто якесь полтавсько-подільське Таїт!».

Інвективи, сарказм Є. Маланюка на тлі нинішньої війни сприймається особливо болісно.

Тест на державність мислення і дії, що його з непевною оцінкою пройшли попередники, не мине нинішнього президента.

Скажуть: добре тобі вправлятися в інтелігентських розмислах, коли горить дім і ллється кров.

Що ж, віддавна, особливо за радянського катехізису, інтелігенція вважалася такою собі «прокладкою» і, на жаль, такою їй була, а почасти її досі є.

Голос інтелігенції, а хай би він пролунав сім десятиліть тому з вуст Маланюка, Хвильового, інших лицарів духу, має бути зрештою почутим у так званих владних структурах, довіра до котрих після віткача-злодюги Януковича підували настільки, що далі — тільки громадянська зневага.

Як відомо, переможців не судять. Судять переможених. Держава Україна не має права бути зневаженою і, не дай, Боже, переможеною. Дух Майдану, потріксований в ужитковий спосіб, може стати привідом до проявів охлократичного безладу. На могилах героїв, на пам'яті про них не можна паразитувати — а свідками саме такого чину діячів наших «майданівців» є ми з вами.

Словом, президенту і всій його президентській раті випало проходити тест на державність в екстремальних умовах. Ніколи ще від понищення малоросійства в собі не залижалася настільки наша з вами суверенність.

Державний розум і воля не мають права бути ретроградними. Досвід минулого, як попіл Клааса, батька незніщеннего Уленшпітеля, мусить пекти наше серце, наші серця.

Тест на державність проходить вся українська спільнота. Витримаймо його.

Валерій ГУЖВА,

поет, прозаїк, публіцист

«НЕБЕСНА СОТНЯ»

У харківському видавництві «Фоліо» вийшла друком книга пам'яті «Небесна Сотня» про загиблих героїв Майдану. Книга складається з хроніки Євромайдану та біографій героїв Небесної Сотні, спогадів їхніх родичів, близьких, друзів, побратимів. Про це повідомляє сайт cultprostir.ua.

Видавці вважають книгу нагадуванням усім українцям про те, якою ціною здобуто свободу та новий шанс для країни стати справжньою європейською державою.

У виданні багато фотографій, реальних фактів з трагічних подій на Майдані у лютому 2014-го.

Передмови до книги написали церковні ієрархи: Патріарх Кийський і всієї Русі-України Філарет, глава Української греко-католицької церкви Святослав, речник Української православної церкви протоієрей Георгій Коваленко.

«МАЙДАН»

Це слово стало синонімом свободи і незалежності, гідності і волі. Воно у всіх на устах. Його не перекладають на жодну мову. Залежно від політичного вітру, дехто добавляє: «Євромайдан», «Антимайдан». Але слово залишається міцне у своєму корінні, в стрижні. На початку ХХІ століття древній Київ знову відкрив на весь світ силу Майдану.

Напередодні Дня Незалежності у видавництві «Арт-студія» вийшла нова книга відомого на Волині і в Україні письменника і публіциста, історика і краснавця, отамана «Школи козацького гарпу», доктора філософії, члена Асоціації незалежних письменників Волині імені Павла Чубинського Олександра Середюка з назвою «Майдан».

У публіцистичних статтях, які автор починає висвітлювати ще за Помаранчевого Майдану, як репетицію Євромайдану, посилаючись на історичний досвід та джерельну базу, письменник цілком переконлив довід, що народ має право на повстання, право мати та застосовувати зброю для свого захисту і захисту Батьківщини. Гострі публіцистичні статті чергаються з ліричними відступами кіївських поетів про жертвеність Небесної Сотні. Вперше розкрито сакральне слово «Майдан», образи героїв революції Гідності, які мужньо пристоять окупантам у країні.

Високу оцінку Шевченку дав Герцен: «Він тим великий, що він цілком народний письменник, як наш Кольцов; але він має далеко більше значення, ніж Кольцов, оскільки Шевченко також політичний діяч і був борцем за свободу».¹

Шевченко мав великий революціонізуючий вплив на соціальну й національну самосвідомість не тільки українського народу, а й народів, що населяли Росію і поза її межами. М. Огариков писав: «Україна проснулась у Шевченкові, і кращий доказ того, як сила обставин веде до самобутності областей і нероздільноті союзу, — Шевченко, народжений в Малоросії, з захопленням прийнятий, як свій, у російській літературі, і став для нас рідним: так багато було спільного в наших стражданнях і так самобутністю кожного стає необхідною умовою загальної свободи».²

Після прибуття до Нижнього поет дізnavся, що в'їзд в обидві столиці йому заборонений і що він перебуває під наглядом поліції, але це не довело його до відчая. Відчуття суспільного піднесення, яке охопило країну, надає Кобзареві нових сил; він запоєм читає новинки російської літератури, надлужуючи пропущене за роки заслання, і відновлює власну поетичну діяльність: «процидже» вірші, написані в 1847-1850 роках, і створює кілька нових творів («Неофіти», «Юродивий» та ін.).

Величезне враження сприяли на поета нелегальні твори «одинокого вигнанця» — О. І. Герцена, так само, як і видання вільної російської преси в цілому. Номери «Колокола», які Шевченкові довелось побачити вперше, він «с благовенієм облобив», а ознайомившись з брошурою Герцена «Крещеная собственность», що містила заклик до розправи з «помещичьєю владою» за допомогою «топора», записав у своєму щоденнику: «Сердечное, задушевное человеческое слово!» (V, 150).

Чутки про підготовлювану селянську реформу не викликали у поета жодних ілюзій.

Будучи в еміграції, О. Герцен уважно слідкував за розвитком революційних подій в Росії і в Україні, в «Колоколі» з'являлись публікації про масові виступи проти самодержавства, насилиництва і кріпосництва.

У другій половині 50-х років мало чи не перше місце за розмахом студентського руху належало Харківському університету. Створений в 1855 році і розгромлений царським урядом двічі, в 1858-му, а потім і в 1860 році, харківський таємничий студентський гурток був, як це вже доведено, не лише культурно-національним об'єднанням, а справжньою революційною організацією, яка була зв'язана з Лондонським центром і перетворювалася в життя програму насилиницької боротьби з кріпосництвом і самодержавством. Харківський студентський революційний гурток виховав відомих діячів, таких, як Я. М. Бекман, П. В. Завадський, П. С. Єфіменко, М. Д. Муравський, С. С. Римаренко. Пізніше гурток було викрито, а активних учасників заарештовано і відправлено на заслання до Петропавловська. Один з листів невідомого адресата для передачі М. Д. Муравському свідчить, що молоді люди на заслання читали заборонену літературу: «Маю першу книжку «Полярної звезды», «Неспокой-

ный человек перед дворянскими выборами», «Сон» Шевченка та ін...».

Пропаганда революційних ідей, яку вів з допомогою «Колокола» і вільної російської преси Герцен, викликала захоплення у поета-революціонера.

Значну роль відіграли видання Герцена в ознайомленні Шевченка з російською позацензурною поезією. О. І. Білецький писав: «Невідомо, чи знав Шевченко «Посланіе в Сибирь» Пушкіна, але рядки його віршів і прози, присвячені декабристам, співзвучні з пушкінським посланням».³

Як видно із запису поета в щоденнику від 6 листопада 1857 року, він із захопленням прочитав другу книжку «Полярної звезды» Герцена, у творі «Во Іудей во дні они...» Шевченко, як уже говорилось, політику самодержавства стосовно студентів також порівнював із винищеннем дітей царем Іродом.

Спільність естетичних поглядів у Герцена і Шевченка визначалась, насамперед, близькою, майже однаковою їхньою суспільно-політичною позицією. Герцен був кровно зв'яза-

автор «Кобзаря» бачив не тільки сильні, а й слабкі сторони в політичному світі-гайді видавця «Колокола».

Шевченко був у курсі тієї полеміки, яку вів Герцен з Чернишевським та Добролюбовим. Логічно, що симпатії Шевченка були на боці «Современника», оскільки у вирішенні основного питання епохи, селянського, Шевченко, так само, як Чернишевський та Добролюбов, рішуче засуджуючи настанови лібералів на реформи «зверху», без найменших сумнівів відстоюював шлях селянської революції. Однак Шевченко був виключно високою думкою про діяльність Герцена в цілому. Про це свідчить, зокрема, той факт, що в квітні 1860 року примірник щойно виданого «Кобзаря» поет надіслав Герцену з «благослові-

нанієм» неукоснительно наблюдать за таким-то и таким-то Шевченко. Встретившись с последним, Кабашникову прежде всего пришло на ум содратъ с нимъ, в силу чего онъ и потребовал от Шевченко снять с него портретъ во весь ростъ и безошибочно. Тотъ отказался. Кабашников сейчас же арестовалъ его, донесъ Гессе, что имъ задержанъ отставной рядовой Тарас Григорьевъ сынъ Шевченко, уличенный въ кощунстве и богоотступничествѣ. Гессе приказалъ немедленно проводить Шевченко за конвоемъ въ Киевъ. И если бы не добрые люди, межъ которыми нельзя не называть жандармского генерала Куцинского, то Шевченко долго бы прогостили въ киевской полиции.

У другій половині 1860 року до Герцену в Лондон приїж-

дало малоросійський співець Т. Г. Шевченко. Жаль, що страдник закрив очі напередодні довгожданого звільнення. Хто мав більше права оспівати цей день, як не він? Але добре й те, що вранішня зоря цього дня зайнялась за його життя і освітила останні дні його».⁷

У вступі до збірника «Русская потаенная литература XIX столетия» 1861 року Огар'єв писав: «Україна прокинулась в Шевченкові, і красний доказ того, як сила обставин тягне до самобутності областей і неподільності союзу, — Шевченко, народжений в Малоросії, з захопленням прийнятий, як свій, в російській літературі, і став для нас рідним: так багато було спільнога в наших стражданнях і так самобутністю кожного стає необхідною умовою загальної свободи».⁸

Революційні поезії Шевченка, як і його громадсько-політичні діяльністі в цілому, видавці «Колокола» надавали великого значення.

В одній зі своїх заміток 1862 року Герцен назвав Шевченка «мало не єдиним народним поетом».⁹ Він мав на увазі саме цю, що була притаманна тоді лише окремим письменникам, революційним народністю поета. Цікавими є спогади М. Ге, — він попросив одного разу: «Дайте що-небудь російське прочитати». — «Що ж вам дати? — запитав я. — Ось Шевченко, переклад Гербеля». — «Дайте», — відповів він і взяв. Повертаючи, він сказав: «Боже, що за краса, так і повіяло чистим незайманим степом, це — широчинь, — це свободо!».¹⁰

Прогресивна громадськість бачила в Шевченкові жертву царського насильства і свалі, тому похорон поета вилівся в могутній протест проти політики терору самодержавства.

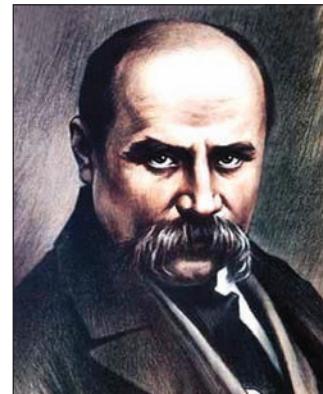
«28 лютого, — писав «Колокол», — похоронили Т. Г. Шевченка, практік якого дніми буде перевезено в Малоросію. Після похорону один зі студентів об'явив усім приступним, що завтра, тобто 1 березня, в католицькій церкві буде реквієм в пам'ять убитих у Варшаві 13 і 15 лютого. Реквієм дійсно відбувся; і на ньому були присутні Костомаров, Спасович і багато інших професорів. Після закінчення служби студенти-поляки проспівали свій національний гімн; росіяни їм підтягували. Полковник Ростищевський почав переписувати кадетів, що були в костьолі; це помітили, випровадили полковника і на вулиці освистали...».¹¹

Похорони Т. Г. Шевченка — це була перша могутнія демонстрація єднання демократичних сил у всеукраїнському масштабі.

Віктор ТАРАХАН, завідувач сектора науково-дослідного відділу культурно-освітньої роботи Шевченківського національного заповідника у м. Каневі

(Продовження буде)

ТАРАС ШЕВЧЕНКО І ОЛЕКСАНДР ГЕРЦЕН

заборонених тоді в Росії віршів Пушкіна, Рилєєва, Лермонтова, в тому числі «Посланіе в Сибирь».

Як відомо, саме в той час в Нижньому Новгороді Шевченко написав уривок поеми «Юродивий». Звертаючись до декабристів, поет писав:

*A я полину на Сибир
Аж за Байкал;
загляну в гори,
В вертепи темній і в нори,
Без дна глибокій, і вас —
Споборники святої волі —
Із тьми, із смрада, із неволі
Царям і людям напаказ
На світ вас виведу надалі
Рядами довгими
в кайданах...*

(II, 289)

У поемі «Юродивий» Шевченко висловив непохідне бажання не тільки оспівати, а й продовжити справу перших російських революціонерів.

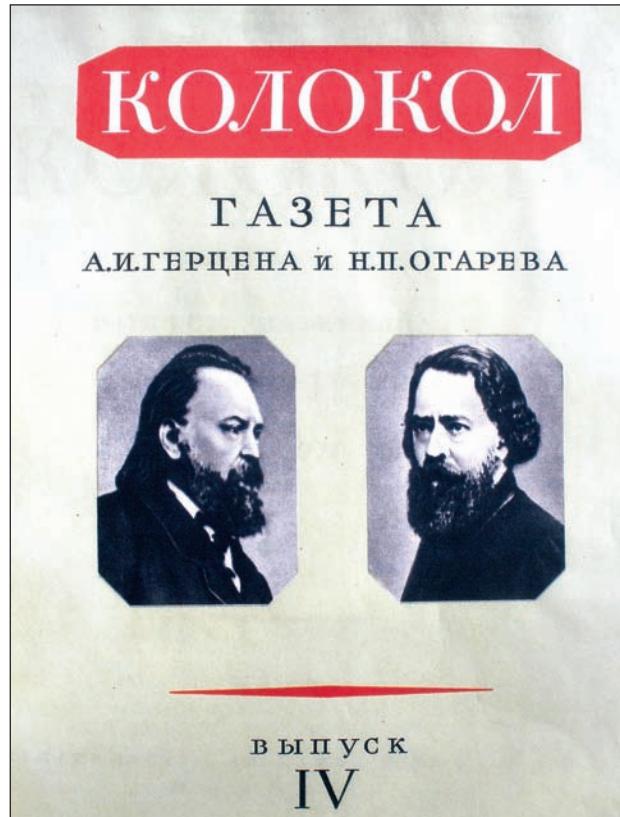
У другій книжці «Полярної звезды» був опублікований портрет страчених декабристів, який вразив Шевченка.

16 жовтня 1857 року в щоденнику автор «Кобзаря» не тільки згадує, а й оцінює лист Герцена до Олександра II, що був надрукований у першій книжці «Полярної звезды».

Про вплив на Шевченка творів Герцена свідчать «герценізм», що зустрічається у його віршах 1857-1861 рр. Ще у 1876 р. М. Драгоманов звернув увагу на те, що у вірші «Умре муж великий в власниці» Шевченко митрополит Григорія «зве по «Колоколу» Герценя — юбокорбом».⁴

У творах Шевченка є й інші «герценізми» — візантійство, фельдфебель — цар, Тормоз та ін.

У творах Шевченка і Герцена нерідко можна помітити спільність поглядів. Так, коли влітку 1859 року царизм в боротьбі проти студентського руху почав вдаватись до різних «термінових заходів»,

ний з поколінням дворянських революціонерів, розбуджених повстанням декабристів. Разом із тим, його політична діяльність відбивалася республіканські демократичні тенденції в російській буржуазній революції. Іноді він відступав від демократизму до лібералізму. Однак при всіх ваганнях Герцен на між демократизмом і лібералізмом демократизм все ж брав у нього гору. А також Герцен виступав як представник революційного селянства, що боролася за повне знищення поміщицького землеволодіння і кріпацтва.

На відміну від Герцена, Шевченко належав до нового покоління революціонерів, він був мужицьким демократом у повному і точноному значенні цього слова.

Одергавши в Нижньому Новгороді наприкінці 1857 року інформацію нібито М. І. Костомарову надіслав з Лондона лист Олександру II (інформація ця не відповідала дійсності), Шевченко залишив у щоденнику (16 жовтня), що приписаний Костомарову лист «пространнее и разумнее письма Герцена, адресованного к тому же лицу» (V, 152).

Під останнім поетом має на увазі справжній лист Герценя до царя від 10 березня 1855 року. Це свідчить, що

нічим поклоном» (V, 253). Шевченко, безсумнівно, належав до того кола осіб, які радили з успіхом «Колокола» як зі своїх власників. Відомий шевченкознавець І. Я. Айзеншток ще в 1938 році дійшов висновку, аналізуючи зміст і стиль замітки «Академія художеств в осадном и иконописном положении», надрукованої в «Колоколі» 1 січня 1860 року (№ 60), що автором її був Шевченко.⁶

Дослідники творчості Т. Шевченка роблять припущення, що Шевченко, можливо, є автором надрукованої в «Колоколі» 1 вересня 1860 року (№ 80, стор. 672) анонімної замітки «В дополнение к биографии Т. Шевченко». Нижче подається повний текст цієї замітки:

«В прошлом году известный поэт Шевченко, после многолетней ссылки на берегах Каспийского моря, получил, наконец, позвование съездить на родину, о чём тогда дано было знать губернаторам малороссийских губерний для сведения.

Минула города и села, Шевченко спешил в свою родную, давно не виденную Кирилловку. В м. Межиричи Черкасского уезда он насткнулся на тамошнего исправника Кабашникова, который, как и другие его со-братья, имел от Гессе пред-

1 Е. І. Юнге, Воспоминания (1843-1860 гг.), Книгоиздательство «Сфинкс», стор. 354-355.

2 Н. П. Огарев, Избранные социально-политические и философские произведения, т. I, Госполитиздат, М., 1952, стор. 466.

3 О. Білецький, Від давнини до сучасності, т. II, Держлітвидав України, 1960, стор. 161.

4 М. Драгоманов, Шевченко, українофілі й соціалізм, «Громада», 1879, № 4, стор. 142.

Член Національної спілки письменників України, поетеса, прозаїк, перекладач Тетяна Василівна Майданович народилася 18 квітня 1957 року в с. Андрієвичі Ємельчинського району Житомирської області. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка, Інститут української мови Національної академії наук України, аспірантуру. Працює заступником директора, головним редактором видавництва «Криниця».

Авторка збірок поезій «Голубий кришталь», «Завжди зі мною», «Насіння диких трав», «Золотий пісок» та ін. Співпорядница збірника афоризмів із творів Т. Шевченка «Шевченкова криниця», авторка передмов та післямов до видання «Криниця».

**Тетяна
МАЙДАНОВИЧ**

«ТВОЯ ЛЮБОВ — ЯК СВІТЛО У МЕНІ!»

ЖИВЕ ЗЕРНО

Там, де у землю живе засівають зерно, Живо підносить своє золоте знамено; Там поспішає, пробившись на дні джерела, Чиста вода у блакитні обійми Дніпра.

Я все одно не нап'юся тебе, не нап'юсь! Я в небеса твої вічні не надивлюсь! Ти затихаєш отут, бля серця, як рідне дитя, Як же тобі, Україно, своє перелити життя?!

Ми, Україно, ми теж твої зерна живі, Нас не стоптала гроза, не зламав буревій. Ми виростаємо бля широких шляхів, Ми по світах розлітаємося, наче птахи.

Добра земля твоя медом солодким пливе. Ти, Україно, у світі — зернятко живе! Сонце весняне вгору покотиться колесом — Схилиша низко додолу наповненим колосом.

Я все одно не нап'юся тебе, не нап'юсь! Я в небеса твої вічні не надивлюсь! Ти затихаєш отут, бля серця, як рідне дитя, Як же тобі, Україно, своє перелити життя?!

КОЛИСКОВА ДЛЯ СИНА

Десь не за нашим вікном Небо тече молоком, — Та не для нас воно, сину! Над Україною Бог Вічну розсипав Любов Твердою чумацькою сіллю...

Спи, мій рідненський, спи, Сплять і ліси, і степи, Хвілі дрімають у ріках. Руку мою не тримай, Ти мені витерти дай В тебе слізозу на повіках.

Стіхнув тривожний твій плач, Тіні найперших невдач Геть відплівли за водою... Всім, що є в домі, добром,

ТВОРЧІСТЬ НАШИХ ЧИТАЧІВ

СЛУЖІННЯ

I

Зорею я стану у небі високім, Що мрії осяє серцям одиноким, І променем сонця всі душі зігрю... Такими думками для вас багатіо.

I буйними травами ляжу під ноги, Коли вас втомили скелясті дороги. Росою омію всі болісні рани, Аби не потрапили в пастику омані,

Що сили нема вже боротися в світі. Вона струменить у моєму привіті. Втамую водою джерельною спрагу,

Серця найглибшим теплом Я поділюся з тобою. Спокій приносять роки, Ждуть і шляхи, і стежки, Як ти зростаєш у силі. Дасть тобі мужність Господь, Щастя пощає між незгод — Очі закохані мілі.

Ти виростаєш у снах, Дух твій літає, як птах, Ніжно розкрились долоні... Спить моя доля свята, Тихо сміються вуста Разом солодкі й солоні.

Десь не за нашим вікном Небо тече молоком, — Та не для нас воно, сину! Над Україною Бог Вічну розсипав Любов Твердою чумацькою сіллю...

ДІТИ УКРАЇНИ

*Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!*

T. Г. Шевченко

Обійми братні в нас — лише на раз, На мить недовгу, часто — напоказ. То як вас поєднати, України діти, У злагоді завжди рости і жити?

Закладено історії фундаменти, Мільйонів душ понижено пергаменти, Але старі і в нас звучать акорди: Любові дух —

і дух сліпий погорди... Як діти, хто зібрався бля Христа, — Тим самим обнялися поміж собою, Торкаю друга дружньою рукою. Прийде братерство справжнє тільки так!

Було віками на земному кругі: Ті вірні друзі, хто Христові друзі, А хто лукавий — той в останній день, Вхопивши кусень хліба, — відійде.

А ми — з Христом. Ми так живем, як Він. Гуртом припали до Його колін. Блага Любов не знає перешкод, Любов така — рятує наш народ.

I вкотре перепитуєм стривожено: — Хто ж діти України? — Діти Божі! Їх душі вгору ще ростуть неложно, Зміниться духом —

ще вони спроможні.

I

І знову літати

відроджу відвагу.

Калиновим цвітом торкнусь благодійно, Аби нагадати, що дуже надійно У Всесвіті вічнім захищені Богом, До Нього веде нас життева дорога.

Весняним струмочком ваш слух зачарую, Маленькими хвильками ще намалою Про щастя любити свій край і людей Та бути в полоні прекрасних ідей.

Пахую квіткою зір приласкаю, Наповню красою до самого краю, Звучатиму піснєю ранком серпневим...

Як би ж не забули, загадали мене ви!

Віддячить її кожного я закликаю!

I подвигу — слався!

Хай світ поспішає

до нас, українців,

Ми всім приготуємо

щедрі гостинці.

Помолимось серцем:

«Хвила Україні!

Навіки ми разом,

навіки єдині!»

Тетяна КОМЛІК

17.08.2014, м. Київ

ЄДИНІЙ ПІДСНІЖНИК

В лісі, між сосен, де ми з тобою ходили, Виріс для мене підсніжник один-єдиний. Осторонь озера в чорному листі торішнім, В чорному листі — білий кохання підсніжник.

Близче, все близче сходилась темінь розлуки. Мов задихаючись, ти цілавував мої руки. ...Вуста щемливі — в кожній самотній хвилині, Я поцілунками тими дихаю нині.

Тільки торкнеться світлом до вікон ранок —

Вітер Любові серця заживить рани. Вітер від озера, з білого світу любові

Хлюпає тихі обійми, тихі розмови.

В лісі, між сосен, де ми з тобою блукали, Всюди підсніжники, наче попадали хмари.

Осторонь інших в чорному листі торішнім

Виріс для мене один-єдиний підсніжник...

Вітер Любові серця заживить рани. Вітер від озера, з білого світу любові

Хлюпає тихі обійми, тихі розмови.

Вітер Любові серця заживить рани. Вітер від озера, з білого світу любові

Хлюпає тихі обійми, тихі розмови.

Ось на звороті іконки він залишився: Білий підсніжник, вирваний з чорного листя.

I ні адреси, ні телефону, хоч як не просив ти, —

Лиш паперові іконки однакові:

«В терні Спаситель».

Одна ікона на згадку в тебе, одна у мене.

Боже Всесильний!

Втиши наше серце одне, шалене!

Хай же не вибухне вся затамована ніжність,

Хай зацвітає в душах білий підсніжник.

Tільки торкнеться світлом до вікон ранок —

Вітер любові серця заживить рани.

Вітер від озера, з білого світу любові

Хлюпає тихі обійми, тихі розмови.

Ось на звороті іконки він залишився: Білий підсніжник, вирваний з чорного листя.

I ні адреси, ні телефону, хоч як не просив ти, —

Лиш паперові іконки однакові:

«В терні Спаситель».

Одна ікона на згадку в тебе, одна у мене.

Боже Всесильний!

Втиши наше серце одне, шалене!

Хай же не вибухне вся затамована ніжність,

Хай зацвітає в душах білий підсніжник.

Tільки торкнеться світлом до вікон ранок —

Вітер любові серця заживить рани.

Вітер від озера, з білого світу любові

Хлюпає тихі обійми, тихі розмови.

Ось на звороті іконки він залишився: Білий підсніжник, вирваний з чорного листя.

I ні адреси, ні телефону, хоч як не просив ти, —

Лиш паперові іконки однакові:

«В терні Спаситель».

Одна ікона на згадку в тебе, одна у мене.

Боже Всесильний!

Втиши наше серце одне, шалене!

Хай же не вибухне вся затамована ніжність,

Хай зацвітає в душах білий підсніжник.

Tільки торкнеться світлом до вікон ранок —

Вітер любові серця заживить рани.

Вітер від озера, з білого світу любові

Хлюпає тихі обійми, тихі розмови.

Ось на звороті іконки він залишився: Білий підсніжник, вирваний з чорного листя.

I ні адреси, ні телефону, хоч як не просив ти, —

Лиш паперові іконки однакові:

«В терні Спаситель».

Одна ікона на згадку в тебе, одна у мене.

Боже Всесильний!

Втиши наше серце одне, шалене!

Хай же не вибухне вся затамована ніжність,

Хай зацвітає в душах білий підсніжник.

Tільки торкнеться світлом до вікон ранок —

Вітер любові серця заживить рани.

«...А В ХЕРСОНЕСІ КАМЕНІ ГОВОРЯТЬ»

Унікальну можливість побачити всі виставки безкоштовно отримали відвідувачі заповідника «Херсонес Таврійський» в День археолога, який відзначався тут цього року, як і завжди, з широким розмахом. Історія заповідника розпочинається з 19 листопада 1827 року, з моменту перших розкопок.

— Вони велися спочатку безсистемно, просто в пошуку скарбів, — розповідає завідувач наукового архіву заповідника Нонна Красовська. — Перші дослідники не були ні археологами, ні істориками. Про їхні результати ми дізнаємося з листування і наукових публікацій у журналах.

А як ведуться розкопки нині за планами, починаючи з моменту їхньої підготовки, фіксування знахідки і введення її в науковий обіг, можна було дізнатися з матеріалів одноденної експозиції «І не зраджу Херсонеса. Історія, люди, знахідки». Всього у фондах заповідника нині налічується близько 215 тисяч знахідок. Сред них — унікальна колекція знайдених на території некрополя поліхромних стел, що від-

носяться до III–IV століття до нашої ери, присяга громадян Херсонеса, частина надмогильної плити із зображенням юнака. В цих експонатах — древня історія півострова, над дослідженням і збереженням якої працюють близько двохсот чоловік трудового колективу, включаючи археологів та музеєзнавців.

На території заповідника в цей день було розгорнуто експозицію фотографій «...А в Херсонесі камені говорять» і виставку-ярмарок виробів народних промислів. За допомогою умільців Херсонеського монетного двору кожен бажаючий міг

своїми руками викарбувати монету за стародавньою технологією і взяти її з собою на пам'ять разом із спеціальною святковою грамотою.

Протягом дня проводилися дитячі конкурси, відбулися театралізовані виступи за участі фольклорного та спектакль театру ляльок.

Валентина МИХАЙЛЕНКО

ТЕРОРИСТИ ЗНИЩИЛИ ОДИН З НАЙСТАРІШИХ МУЗЕЇВ КРАЇНИ...

У ніч з 20 на 21 серпня вогонь артилерії терористів серйозно пошкодив Донецький обласний музей, будівля відновленню не підлягає. Про це повідомляє «Голос України».

«Перший обстріл ми пережили тиждень тому. Тепер — другий, вісім потраплянь снарядів. Стіни, дахи, підвал зруйновані. Просили плити перекриття. Із 29 залів уціліли лише три. Постраждали кабінети співробітників, і май також. Вилетіли всі 400 вікон... Музей відновленню не підлягає», — заявив директор закладу Євген Денисенко.

За його словами, деякі співробітники не могли стримати сліз, коли побачили руїни. «Якщо чесно, досі не усвідомив того, що сталося... Все життя в один момент перетворилося на ніч», — сказав музейник.

Він підкреслив, що найбільших втрат зазнала археологічна колекція. «Це — найдавніші артефакти, які зиралися роками. Вони опинилися під завалом. Те, що ще можна врятувати, ми рятуємо — перевозимо до філії музею чи зносимо до підвалу», — уточнив керівник закладу.

Цікаво, що музей не припиняв приймати відвідувачів навіть під час бойових дій у Донецьку. «Хоча 80 відсотків персоналу перебували у відпустці, ми не зачинялися. Гадали, що не можемо в цей час залишити донеччан без музею», — зазначив Євген Денисенко.

Нагадаємо, Донецький краєзнавчий музей — один з найбільших і найдавніших музеїв України. Заклад заснований у 1924 році, колекція налічує понад 180 тисяч експонатів.

УКРАЇНА ПО ТОЙ БІК ВІДЧАЮ — В «МИСТЕЦЬКОМУ АРСЕНАЛІ»

У київському «Мистецькому арсеналі» відкрили проект до Дня Незалежності. «Український ландшафт». По той бік відчая» складається одразу з трьох окремих експозицій. З одного боку, куратори спробували відтворити пейзажний образ України, з іншого, — говорити з глядачами про війну через портрети поранених солдатів та мешканців звільнених міст.

Триста візій України — від абстракції до цифрового живопису — пропонує проект «Український пейзаж», який відкриває експозицію. Участь у ньому взяли сто авторів. Це — наймасштабніша пейзажна виставка за історію України, переконаний куратор та галерист Євген Карась. Для «Українського ландшафту» було важливо зробити максимально простий проект, пояснює він. Саме тому за основу взяли жанр пейзажу.

«Зараз, у непрості, драматичні часи, дуже важливо, щоб культура виробила нову систему цінностей. А пейзаж візуалізує українську ідентичність», — каже Євген Карась.

Арт-проект «Батьківщина» від журналу «Фокус» теж ставить питання, якою є Україна сьогодні. До нього увійшли 40 робіт — про Крим, війну і патріотизм.

Другий великий проект — це виставка фотографа Олександра Чекменьова, назва якої цитує Жана-Поля Сартра: «Справжня свобода починається по той бік відчая». Автор, що сам походить з Луганська, відзвінав спершу історії мешканців звільненого Слов'янська. А пізніше — портрети поранених у Київському військовому госпіталі. Каже: хотів би, щоб цих виставок не було.

«У Слов'янську було складно називатися журналістом. Нам не довіряють. Але у шпиталі було ще складніше. Перша людина, яку я знімав, була без кистей. Я готовувався годину і зробив усього кілька світлин. Складно, коли у палаті лікар питав: «Ви його батько?» і я відповідаю: «Ні», але розумію, що за віком це міг би бути мій син», — розповідає Олександр Чекменьов.

Біля кожної фотографії — номери рахунків, куди можна переказати кошти. Кураторка фотовиставки Мар'яна Мусій зауважує: саме зараз ми отримуємо безпрецедентний досвід і вчимося бути небайдужими. «Адже війна — це не статистика, не звіт і стрічки новин. Це історії конкретних людей», — каже вона.

Окрім того, «Мистецький арсенал» спільно з волонтерською групою «Київ-Схід-Діти» розпочав акцію «Арсенал добрих справ», щоб підготувати до школи дітей вимушених переселенців.

«Український ландшафт. Пото бік відчая» триватиме до 7 вересня. Євгенія ОЛІЙНИК (Radio «Свобода»)

Що не баранець — то інша країна.

Тут є українка у віночку із зображенням на боку славнозвісного козака Мамая, француз, що пишається Ейфелевою вежею, ізраїльтянин, який вихваляється улюбленим народним танцем «Сім сорок», колоритні азербайджанці, австрійці, японці...

За словами завідувача виставкового відділу музею Галини Богуславської, це тимчасове пристановище овець. У Південному Пальміру вони прибули для участі у святкуванні Дня міста. Якою буде їхня креативна акція, поки що секрет. Але вже й баранцям ясно, що сила — у єдності, а дружній отарі й вовк не страшний. Тож міжнародна отара своєю появою на святі фактично закликатиме людей усього світу єднатися.

Сергій ГОРИЦВІТ

На фото: овеча отара у дворі Одесського художнього музею

Президент України Петро Порошенко висловив співчуття рідним і близьким українського письменника Всеволода Нестайка, який помер на 85-му році життя.

«Пішла з життя легендарна людина. Автор, чиї твори для дітей увійшли до золотого фонду дитячої літератури. Всеволод Зіновійович назавжди залишиться з нами у своїх творах», — йдеється у співчутті Глави держави.

Найвідоміші твори Всеволода Нестайка: трилогія «Тореадори з Васюківки», казки «У Країні Сонячних Зайчиків», «Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків», «Неймовірні пригоди у лісовій школі», повісті «Одинія з обманом», «П'ятірка з хвостиком», «Загадка старого клуна», «Чудеса в Гарбузянах», «Пригоди Грицька Половинки» та інші.

Роботи письменника перекладені

но двадцятьма мовами. За ними знято кілька фільмів. Стрічка «Тореадори з Васюківки» отримала Гран-при кінофестивалю в Мюнхені (1968 рік).

1979 року рішенням Міжнародної

ради з дитячою та юнацькою літературою трилогія «Тореадори з Васюківки» внесено до Особливого почетного списку Г.-Х. Андерсена як один із найвидатніших творів сучасної дитячої літератури.

* * *

Твори дитячого письменника Всеволода Нестайка випромінювали настільки потужну сонячу енергію, що нею, напевне, можна було б освітити половину України. Про це сказав кореспонденту «Укрінформу» поет, директор видавництва «А-БА-БА-ГАЛА-МА-ГА» Іван Малкович з приводу смерті українського дитячого письменника Всеволода Нестайка.

«І мені було дуже мирно і затишно у Києві, коли є такі люди. Вони утримують небо дитяче, небо сонячне. Це один із найсонячніших письменників. Він і звертався до усіх, чи ти старий, чи ти малий:

«Сонечко». Якби ту енергію усмішок, радості, яка йде від його творів і якою надихаються читачі, перевести в енергію світла, то нею можна, мабуть, освітлювати пів-України», — розповів І. Малкович.

Він висловив великий жаль з приводу смерті Нестайка. «Відішов патріарх дитячої української літератури. Надзвичайна людина, завжди було приємно із ним спілкуватися. Ці понад два десятиліття, як існує мое видавництво, я знов, що неподалік живе Всеволод Нестайко. Іноді я бачив, як він гуляє зі своїм писемком по вулиці. Це було неймовірне щастя — знати, що ти живеш у місті, в якому живе Всеволод Нестайко», — наголосив поет.

Іван Малкович зазначив, що під час спілкування із патріархом дитячої літератури завжди було на душі весело та радісно.

«Я пригадую, коли ми видали нову редакцію «Тореадорів з Васюківки». Автори тепер як? Ну, ти видав, заплатив гонорар... А Всеvolent Зіновійович прийшов із Анастолієм Василенком, що одним класиком, художником та ілюстратором, який малював «Тореадора з Васюківки», і якого люблять багато поколінь дітей, і виставив могорич. Боже, як вони жартували! Це один із найпам'ятніших днів. Ми просто роти порозявляли, слухаючи цих веселих і надзвичайно талановитих людей», — пригадує Малкович.

Останніми роками Всеvolent Зіновійович втратив зір. «Дуже йому тяжко було. Тяжко Світлані Пилипівні, але минуло життя земне і починається життя вічне. Проте у тому, що його твори будуть жити довго-довго і будуть ними надихатися багато українців, я не маю сумніву», — зауважив директор видавництва «А-БА-БА-ГАЛА-МА-ГА».

ЧАСТИНА ПЕРША, ЯКУ РОЗКАЗУЄ ПАВЛУША ЗАВГОРОДНІЙ

НАДЗВИЧАЙНІ ПРИГОДИ РОБІНЗОНА КУКУРУЗО ТА ЙОГО ВІРНОГО ДРУГА І ОДНОКЛАСНИКА ПАВЛУШІ ЗАВГОРОДНЬОГО В ШКОЛІ, ДОМА ТА НА БЕЗЛЮДНОМУ ОСТРОВІ ПОБЛИЗУ СЕЛА ВАСЮКІВКИ

Ви, звичайно, знаєте, що є такий острів — Ява. В Індійському океані. Ото, що Ява, Суматра, Борнео, Целебес, — Великі Зондські.

Ну, так Ява — це не острів. Ява — це мій найкращий друга і напарник. Ява Рень.

Мабуть, вам дивно, що то за ім'я таке — Ява? То він сам себе так назав, коли йому лише років півтора було. Чи то воно, писька мале, хотіло сказати: «Я — Ваня», а вийшло «Ява», чи то «Іван» у нього так прозвучало (бо насправді його Іваном звати), але причепилось оте «Ява» до нього, як рег'ях до собачого хвоста. Навіть міліціонер твариш Валігуря, що живе у нашому селі, так його звє...

Характер у Яви ого-го! Сталь, а не характер. Таких на мільйон лише один буває.

Ява сам говорив:

— Ми, — говорив, — з тобою, Павлуши, хлопці будь здоров. Точні-точно, без брехні, ми таки хлопці з фантазією. Скажи?

— З фантазією, — підтакував він.

— Ти чув, як дід Салимон учора біля сільмагу казав: «Ондо, каже, Ява і Павлуша пішли. От хлопці! Орли! Соколи! Гангстери, а не хлопці! Нема на них буцегарні».

— Чув. Точно.

— Треба, щоб усі про нас так говорили. Треба, щоб слава про нас гриміла на всю Васюківку, як радіо на Перше травня.

— Треба, — погоджувавсь я.

І Ява весь час вигадував різні штуки-викаблуки заради нашої слави.

Отож ми з ним піймали в лісі пугташко і випустили в клубі під час лекції на тему: «Виховання дітей у сім'ї». Лектор упав з трибуни і вилів собі на голову графін з водою.

А старі дідові підштанники на телевізійну антенну над клубом, думаєте, хто повісив? Ми, звичайно.

А то якось влітку Ява сказав:

— Давай влаштуємо бій биків.

— Га? — не відразу второпав я.

— Ти пам'ятаєш, ми в клубі закордонне кіно дивилися «Тореадор»?

— Ага... То љ що?

— Пам'ятаєш, на арені розлючений бик, а тут дядько у капелюсі, з гінджалом, перед ним танцює.

— Так-так-так...

— А потім — рраз! Бик — беркиць! І оплески.

— Ага. Здорово... Але це ж убивати треба. Хто ж нам дозволить убивати поголів'я?

— Тю, дурний! Убивати! Що це тобі — м'ясозаготівля, чи що. Це ж видовище. На стадіоні. Вроді футбола. Головне тут — красиво вимахувати червонуою плахтою і ловко вивертатися, щоб рогом не зачепило. Ти ж бачив. Тореадори — це найсміливіші герої і ловкачі. Головне тут — тренування і спрітність. Розумієш? Уперше в історії Васюківки — бій биків. Тореадор Іван Рень і то-

не підїхав комбайнер Микола на комбайні і не зняв його. Дачник штані надів і одразу на станцію: додому їхати.

Ні, хай з бугаем Петкою вороги наші б'ються.

Другою кандидатурою був цап Жора. Це я його кандидатуру висунув, щоб помститися. Дуже мені противний був цап Жора, бо з'їв мою сорочку, коли я у калабані купався.

Але Ява мене не підтримав.

— Ні, — сказав він, — Жора дуже балакучий. Весь час мекекече. Ми й оплесків не почнемо. І йдеється про бій биків, а не цапів. Треба, щоб

— Боюсь?
— Боїшся...
— Боюсь?
— Боїшся...

Я скочився рукою за вухо і в свою чергу затопив Яві кулаком у живіт. Ми покотилися по траві й викотилися на дорогу. Все, що було на дорозі поганого, ми, качаючись, підібрали на свої штані сорочки. Перший отмився я.

— Страйвай, — кажу, — годі. А то замість бою биків у нас вийшов бій дураків.

— Це ж ти винен. Ну, гаразд, спробуємо Контрибуцію. Завтра пожнемо пасти і спробуємо. А твоя Маньку і спріді для телевізора не підходить. Ще люди подумают, що то не корова, а собака.

Небо було синє-синє — справжнє іспанське небо.

Погода — саме підходяща для бою биків.

Ми погнали корів аж на край вигону, туди, де ставок, — далі від людських очей.

Оджені свою Маньку вбік, щоб не заважала, — сказав Ява, — і давай починати.

Я не став сперечатися. Тим більше, Манька у нас дуже нервова, її краще не бачити бою биків.

Ява поправив на голові капелюшка, підтягнув штані, взяв мого килимка і, витанцовуючи, навшпиняках став підходити до Контрибуції. Підішов до самісінкою морди і почав вимахувати килимком перед очима. Я затаму-

перед мною за свою Контрибуцію — це я бачив.

Нарешті розлючений Ява крикнув:

— Ану вдар, ану вдар її, Павлушо, добряче! Що — боїшся?.. Ну, то я сам!

Він розмахнувся і дзибнув Контрибуцію ногою по губі. І раптом... Раптом я побачив Яву десь високо в небі.

І звідтам, з неба, почув його відчайдушне верескливе:

— Вва-вай!

Він почав бігти, по-моєму, ще в небі. Но коли ноги його торкнулися землі, він уже щодуху мчав до ставка. Я рвонув за ним. То був наш єдиний порятунок. Ми з розгону влетіли в ставок, здіймаючи цілі гейзери води й грязуки. Спинилися десь аж

Всеволод НЕСТАЙКО

ТОРЕАДОРИ З ВАСЮКІВКИ

УРИВОК З ТРИЛОГІЇ ПРО ПРИГОДИ ДВОХ ДРУЗІВ

вав подих — зараз почнеться...

Ява замахав килимком ще дужче.

Контрибуція — анічичир!

Спокійнісінько щипає собі траву.

Ява мазнув її килимком по ніздрях. Контрибуція тільки одвернула морду.

Ява роздратовано верескнувши щосили хльоснув її килимком. Контрибуція, лініво переступаючи ногами, повернулася до Яви хвостом.

Ява знову забіг наперед і почав вітанцювати...

Через півгодини він сказав:

— Вона до мене просто звикла, вона мене любить і тому не хоче... Ану давай ти!

Через годину, захекавшися, я сказав:

— Якась дровиняка, а не корова. Шкода, що в Маньки нема рога, я б тоді показав, що таке справжня тореадорська корова.

Ява знову змінив мене. Він раз у раз міняв тактику: то підходив до корови потихеньку і несподівано бив килимком, то підскакував з розгону, то набігав збоку. Контрибуція не приймала бою. Чуби у нас змокли, килимок нервово сіпався в руках — здавалось, що Цюця, Гава і Рева під загавкою. А Контрибуція — хоч би що, не звертала на нас анікісінською увагою.

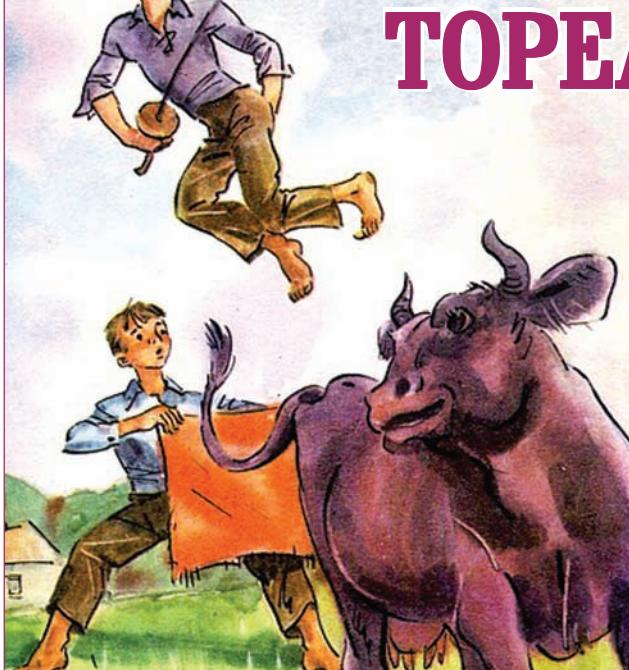
Один раз, коли Ява скочив Контрибуцію за вухо, вона з докором глянула на нього своїми сумними очима і сказала:

— Му-у!

У перекладі з коров'ячою це, мабуть, означало: «Ідіть, хлопці, отсюдова. Не займайте мене».

Але ми вчасно не зрозуміли попередження.

Хекаючи, ми стрибали навколо неї, викликаючи на двобій. Яви було соромно

Боєць лежав знепритомній. Пекельний біль ран і невідступні страшні марення безупинку катували його знесилене тіло. Особливо допікав оглушливий пронизливий крик, сповнений нелюдської люті і жаху.

Часом крик трохи слабшив, куясь відступав, і тоді довкіл в дикому хороводі з'являлися якісні гострі, ніби скляні осколки, величезні косі плоскості. Боєць, як шалений, кидався пріч, шукаючи порятунку, а безладні осколки накидалися на нього, різали і кололи тіло гострими краями. Знову зусібіч наступав зловісний крик, і муки, досягнувшись межі можливого, зачушили і без того слабкі прояви життя у напівмертвому організмі.

Так тривало довго. Боєць то метався в непримітності, ртиючись від жахів, то зовсім завмирав під тягарем нестерпного болю.

І раптом все скінчилося. Відлетіли кудись страховиська, затихнув крик, і в скалічене тіло поволі вернулося життя. Реальний світ, так далеко відсунутий стражданнями, з'явився перед бійцем у всій його виразності, як після страшного сну, який скінчився від раптового пробудження. Розум вернув майже звичайну ясність, фізичний біль, хоч і не затих повністю, але уже втратив колишню пекельність, і тільки надмірна слабкість, непідвладна ні волі, ні фізичному намаганню, міцно тримала бійця у своєму полоні.

І тієї ж миті, коли боєць відчув се у реальному світі, він зрозумів, що це прийшла смерть.

Боєць лежав горілиць, майже увесь скований у високій лісовій траві. Розплющивши очі, він побачив над собою гілля молодої вільшини, від окоренка до самісінкої верхівки густо заквітченої листям. Ніжне листя буйне і зелене, оповите тишею, вже хилилося долу. Між ним від лопухів і папороті непомітно напливали вечірні сутінки. Угорі на верхівках вільх прощається бліском рум'яніло навскісне сонячне проміння. Маленькі далекі листочки там погодувалися під легеньким вітерцем, який то стихав зовсім, то тихо ворушив найтонші галузки.

Боєць був міцного складу, широкі кости, плечистий і приземкуваний. Закривлене військове гімнастерка з червоними петлицями, поранена в кількох місцях, відкривала клапті білої сорочки і волосаті груди — також зі слідами засохлої крові. Великі виразні риси схудлого обличчя свідчили про відкритість і мужність характеру. Тепер обличчя було парофіно-блім. Ця близьна, ненатуральна під густою чорною щетиною, робила неможливим визначити його вік. Недавній боєць був схожий тепер на в'язня, який щойно вийшов з підземелля. Очі його глибоко запали під кости, докола їх збиралася смертна прозориста синізна.

Боєць ворухнув розпластаними руками, пробуючи здійняти їх. Права важко зрушилася з місця, а в лівій боєць несподівано відчув тягар, непідвладний його силі. Спрямкова він намагався під пальцями, що кругле і металічно холодне, невідомо навіщо стиснуте в руці. За другою спробою він все ж таки підняв руку і побачив у ній костяжну чорну «лімонку», заряджену і придатну до дії.

Намагання перших рухів болючою гримасою відбилося на обличчі і судорою прошілося по тілу. Боєць був настільки слабким, що кожна спроба ворухнутися викликала нестерпні болі. Він не знав, де були його рани, що завчасно підрівали його сили, не відчував ніде особливого болю, тільки в грудях було якось дуже пусто.

Опустивши руку з гранатою, він подумав, що треба покінчити з життям, поки ще не затуманився розум. Помирати повільно, при пам'яті, серед тиші літнього вечора було до огиди нестерпно його колись енергійний, активний натури. Граната, що невідомо як опинилася в нього, була доречною...

Так-от, виходить, який кінець твій, людино... Скільки думав про нього, міркував, а такого, однак, не передбачив. Усе здавалось, що смерть буде геройчною, на очах у людей і дорого обійтеться ворогу. А сталося так, що доведеться самому

вгамовувати власні болі, і ніхто ніколи не довідається, як померла людина...

«Ну, що ж! Так буде краще... школа тільки, що так марно...». А розум і думки, перемагаючи передчуття смерті, в цій останній хвилині уперто чіплялися за живе: за долю боротьби, з якої вже назавжди вибув боєць. Він не міг тільки пригадати, як давно обірвалася боротьба, бо непримітність викреслила з пам'яті якийсь відтинок часу.

«Де ж рота? — думав боєць. — Де товариш? Невже знову відступили, не стримали ворога?...»

Їх було небагато, дуже небагато для того, щоб вважатися ротою. Фашистські танки щільно притисли їх до переправи і тут, у вільшняку і в прибережному лозняку, вони зійшлися у смертельному бою.

У пам'яті зринула та остання мить, за якою вже почалася напівтемрява і непримітність.

...Граната вдарила в танк так сильно, що, здавалося, не вибухнувши, могла проламати броню. Це була остання протитанкова граната.

Василь Биков у Румунії, 1944 р.

боєць вклав у неї всю люті і усі свої сили, яких тоді немало було в нього. Він не кинувся геть. Не упав на землю, тільки стиснув зуби до болю у щелепах і сам стиснувся, готовий і з голими кулаками кинутися на ворога.

Вибух був сильний і, здається, зробив свою справу. Боєць тільки встиг відчути це, а потім сталося щось, що вже вирвало його з життя. Притихлий вітерець знов легким шелестом пробіг по верхівках дерев, перебрав листочки і на мить розвів їхні сонливі спокій. У цей час чутливий у тиші слух бійця вловив у лісовому шепоті глухий, ніби з-під землі виниклий гул. Спочатку незрозуміло було, з якого боку з'явився він, але потім по мірі того, як він наростиав і ширився, можна було визначити його напрямок. Гул наростиав, усі більше заповнюючи собою простір і поступово перетворюючись на гурkit.

Оні бійця закрутилися. В них з'явився слабкий білес, який відбивав насторожену увагу і намагання зрозуміти сенсової появи. На обличчі уперше відбилося напруження думки. Воно оживило змушені болями риси, і в глибині очей народилося якесь бажання.

Боєць якусь мить вслушувався в наростиачий гул. Він не міг пригадати, як далеко, але знат, що десять поблизу повинна бути дорога, яку обороняла їхня рота. Певно, тепер там нікого не було, і фашистські танки колонами повзли на схід — усе далі по захопленій сплюндрованій землі. Мимоволі перед очима виники бачені недавно пікати обличчя загарбників, і ненависть знову хлинула до ослабленого серця.

Неухильний приступ смерті, здається, затримав свій розвиток, поступившися місцем сильнішим від його проявів життям. Непомітно обірвалася десь і зовсім зникла дума про власне нещасти, і в якусь мить народився новий намір. Зрозуміши, що означає гурkit, боєць забув навіть про своє бессилля і спробував звестися на ноги. Коли ж це йому не вдалося, він, вчепившися за кущ папороті, перекотився на бік.

Нездоланне бажання діяти все більше оволодівало ним. У нинішньому його стані він уже не відчував звичайного людського страху. Він тільки прагнав зйтися з ворогом, щоб помститися йому за тисячі бід, за людські страждання і за свою

передчусну смерть. Прагнення до боротьби загорілося в ньому так сильно, що боєць, здається, відчув, як у тілі додалося сили, якої не було ще хвилини тому.

Боєць запхнув до кишени гранату і повільно, пересилуючи біль, що охопив усі тіло, простягнув перед руку, щоб вхопитися за нетовстий вільховий окоренок. У пальцях не вистачало сили обхопити його, і скручена п'ятірня slabko зачепилася за гладеньку кору дерева. Потім так само повільно і невпевнено простягнув він до вільшини другу руку — вона була такою ж slabko і тримтіла. Судорожно смикаючись, боєць підтягнув своє обважніше тіло, потім, виплутавшися з трави, перехопив руками вище по стовбуру, щоб підвестися на ноги. Крихке деревце розмашисто погодувало верхівкою, але трималося і, як мого, допомагало людині.

Гурkit тим часом усі сильнішав. Він уже не тільки неподільно панував у повітрі, заглушуючи всі інші звуки, але, здавалося, проник вглиб землі, і та дрібно, не зати хаючи, тримтіла. У бійця від слабкості теж тримтіла коліна, а йому здавалося,

тому того, хто до цього командував ними, вів крізь бої, поміж смертей, вселяючи людям віру в перемогу. Підівівши з трави голову, боєць побачив і решту вбитих, що були ще хвилини тому.

За якийсь десяток кроків звідси, розтягнувшись за собою гусениці, ніби кишки, скособочився німецький танк. Звернутий на бік і опущений у бессилії ствол його гармати безпомічно дивився в лісову гущавину, праве ведуче колесо упідалося в корпус іншої машини, від якої лишилася безладна купа обгорілого залишачки. Віддалік, в поламаному вільхняку, ніби гіантський ополоник, лежала башта з гарматою, відкнута вибухом. Галавина в усіх напрямках була зорана гусеницями, трав'яниста цілина розріта на численних поворотах. А навколо танків на витоптаній траві у ненатуральних позах лежали люди — наші бійці. Їх було багато, і усі вони були мертві. Певно, не залишилося в них жодного живого тварини, що у рідині землі поховала іхні тіла. І вони лежали тепер як німі свідки запеклої боротьби, в якій вони здобули собі солдатську смерть.

Боєць спинився, не наважуючись продовжити шлях через цей страш-

Василь БИКОВ

СМЕРТЬ БІЙЦЯ

ОПОВІДАННЯ

начеб це ногам передавалася лихоманка землі.

Першої миті боєць ледь знову не знесилений. Голова якось втратила рівновагу, зробилася важкою і весь час хилилася донизу. Обіпівши на вільшину, боєць хитався разом з деревцем, а в очах його гойдалися ліс, небо і хвилями розходилися чорно-багряні кола. Не маючи надійної опори вгорі, він не міг довго стояти на землі — вона здавалася не твердою, вгиналася під ногами і владно притягувала його до себе.

Почекавши і трохи привчавшись до нового стану, боєць, усіє не випускаючи з рук рятівного деревця, ступив крок уперед. Тоді дерево і світлі плями неба, що прозиралі крізь листя, несподівано гойднулися вбік, разом з ними гойднулася земля, і боєць перш ніж встиг зрозуміти, що сталося, знову відчув гуркуючий цвілій запах долу. Перша невдача не похитнула наміру бійця. У нього ще стачало сили, а більше ніж сили було бажання дістатися до дороги. Він і в житті був упертим, і тепер, в останні хвилини, упертість ця подесярила його фізичну здатність.

Звичним рухом боєць підтягнув під себе ногу, крізь густу траву просунув уперед руку і посунувся сам. Потім — другу ногу і другу руку. Крізь гімнастерку на боку проступила широка мокра пляма — це десь відкрилася рана.

Боєць поповз. Важко дихаючи, гублячи на землю згустки крові, він уперто розгортає траву і просовуває уперед свое тіло. На його трав'яному шляху споховано гуркотом і брязканням на дорозі, як проходили окремі машини. Рух там не припинявся, але дистанція між танками помітно збільшилась: певно, колона кінчалася.

Боєць розумів, що треба повзти, сил вже майже не було. Кілька довгих хвилин він лежав ницьма, не ворушачись. Нелегкий шлях і страшне видовище мертвого галавини геть знесили його. На якусь мить потемніло в очах і боєць злякався, що знову може зневідоміти. Пересилуючи біль, зробив ще кілька рухів уперед. Минали хвилини. Зіпсивши зуби, боєць потроху посувався вперед, а потім знову довго лежав нерухомо. Відчувши, як slabko спротив, смерть знову напосілась на нього, і бійцеві не було чим захищатися. Його мутили пекельні кошмары. Усі більш тривалими робилися провали в ослаблій п'ятіті, боєць забував про себе. Тільки недосягнута мета упідалася зіпсивши ноги від перешкоду, і він, далекий від страху, несподівано здигнувся. Перед ним, якось незвично закинувши голову і випнувши вгору міцні щелепи, лежав убитий. Розкидане довкіл голови світле вохмосся перепліталося з травою, розплющені очі застиглими поглядом дивилися у вечірнє небо.

У бійця тупим болем защеміло всередині, коли він упізнав у вбивці відчуття, що він знову був засхованим. У бійця заснувався страх, що він знову буде відмінно використаний. Але він заснувався на кропі уперед. Розум бійця знесли він уперед.

ротібі з невидимим ворогом, який усе більше знемагав його. Ніби уривки чужих розмов, у голові скакали думки-фрази, звернені до всього, що дошкуляло людини. Тут були і проклони ворогові, і сварка з надокучливою слабкістю, і підбадьорювання себе. І усе це протікало довільно, без волі бійця, так, ніби розум мав ще силу і сам собою робив свою справу.

Невідомо, скільки минуло часу, але під час одного з коротких проміжків зім'яту пам'яті боєць помітив, що стало зовсім темно. Спотягнутий

(Закінчення. Поч. у № 34)

Поначалу это были просто разрозненные группы, промышлявшие добычей пропитания в крымских деревнях, но со временем большинство их влилось в партизанские подразделения, коренным образом изменив их характер. Они «сели», естественно, на партизанское обеспечение продовольствием и оружием, попытались перехватить на себя инициативу командования. Развернулась нешуточная (и недобросовестная!) конкуренция между многочисленными разведгруппами, которые пытались перехватывать информацию иverbовать друг друга. В отрядах началось противостояние «старых партизан» и «военного пополнения».

Не говорили ранее и том, что Большая земля поддержала именно военных, хотя действовать в Крыму самостоятельно они не могли — не знали местных условий, не имели связи с населением, добывали продовольствие исключительно путем жестокого грабежа местного населения. Это вызвало к жизни отряды самооборонь деревнях, начались карательные акции противника. В это время в отрядах партизан процветают немотивированные расстрелы, другие негативные явления.

Чтобы помочь новоявленным партизанам в Крыму, командование стало отзывать из действующих частей офицеров крымских татар, хорошо знающих местные условия, и направлять в партизанские отряды в Крым. Однако все равно, не зная местных особенностей, партизаны-военные характеризовали участников противостояния во всех случаях как «татар». Что бы ни было, они говорили «татары напали», «татары сожгли», «татары донесли» и так далее. Так у «военных», а потом и у командования партизанским движением во главе с Мокроусовым сформировалась традиция объяснять все свои неудачи мифическим противостоянием и «изменой татар». Дошло до того, что Мокроусов, уже отстороненный от командования партизанами, стал объяснять свои провалы и неудачи тем, что «советской власти изменило все население Крыма», однако по представлению партии «все население» изменить не могло, поэтому это пятно возложили только на часть населения, в первую очередь, на крымских татар. И потом этот тезис стал обрасти мифическими цифрами и фактами, которые Владимир Поляков убедительно опровергает в своей книге.

Четвертый фактор, о котором раньше забывали, — это особенность последнего этапа движения. К октябрю 1943 года части 51-й армии Южного фронта вышли к северным берегам Крыма. Гитлер издал приказ об эвакуации немцев с полуострова. 1 ноября 1943 года началась высадка советских войск на плацдарм под Керчью. Крымский «мешок» был «заязян», положение нем-

цев и румын казалось безнадежным. Создалась иллюзия, что еще неделя, максимум месяца, и Крым будет освобожден. Поэтому в партизанские отряды хлынуло новое пополнение. Жительница села Ангара Екатерина Халилеенко кинула призыв: «Все население — в лес. Под защиту партизан!» и командование поддержало его. В отрядах, кроме партизанских, создавали гражданские лагеря, для их управления был учрежден «Лесной Совнарком». Из 13 сел вокруг Алушты в лес ушли 2701 человек. В отрядах переходили дезертиры из всевозможных «добровольческих» подразделений, уходящие в лес подпольщики, даже румыны-перебежчики, из населенных пунктов Крыма влились под-

года превысила даже начальную и составила 6089 человек, что опять же вызвало перенаселение леса и теже проблемы, что и в 1941 году.

Но не так все складывалось, как предполагали эти люди, а вместе с ними и крымские партизаны. Во-первых, немцам удалось успешно переправить в Крым из Кавказа части 17-й армии Вермахта. Численность их группировки достигла 270 тысяч, что кардинально меняло ситуацию. Гитлер отменил эвакуацию и приказал превратить Крым в крепость.

Во-вторых, немецкое командование не повторило ошибку советского и не распылило войска по полуострову, а сосредоточило их на севере, создав заслон, способный противостоять наступлению частей генерала Толбухина через Перекоп.

Полякова яростно, но неубедительно спорят Олег Романко.

Например, Поляков проанализировал этнический состав многих подразделений и показывает, что, например, в одном из отрядов баталиона Schuma, которые обычно называют «крымскотатарскими», служили: русских — 54 чел., греков — 14 чел., украинцев — 12 чел., крымских татар — 7 чел., казанских татар — 5 чел., армян — 4 чел., узбеков — 4 чел., поляков — 3 чел., грузин — 2 чел., румын — 2 чел., по одному человеку — азербайджанцев, белорусов, болгар, евреев, карел, а также лакеев, словаков, хорват. Было ли это подразделение крымскотатарским национальным? Конечно, нет. Но, не находя аргументов против, Олег Романко теперь начинает приди-

по которым советская армия не смогла удержать Крым. Он почему-то считает, что «51 армия была фактически уничтожена» (с. 128), хотя это не так. А причина «гибели» 51-й армии в его трактовке заключается в том, что личный состав двух «крымскотатарских дивизий» 320-й и 321-й «разбежался или сдался в плен». Тут молодой историк явно не в ладах с причинно-следственными связями. Дело в том, что вышеупомянутые дивизии, впрочем, как и все остальные, кроме 106, 156 и 172-й, на Перекопе никогда не были, по приказу командования армии простояли на побережье в ожидании десанта и, так и не приняв участие в боях, оказались в окружении.

Историю партизанского движения Олег Романко излагает с такими же грубыми ошибками, причем, он тщится «научно подтвердить» те концепции о «народах-предателях», которые были изобретены Мокроусовым для оправдания своих провалов, и были в ходу в 1944-1945 годах для оправдания правомерности депортации. Затронув тему партизанского движения, Романко едва ли не сразу расписался в полном незнании сути вопроса. Федор Федоренко для него, оказывается, военный моряк, которым он никогда не был. Под известным фото Македонского подписано, что это «С. В. Мартынов». Зато под фотографией Мокроусова стоит подпись «М. А. Македонский». А не так давно получил известность скандал с фотографией, на которой кубанского казака в немецкой форме представляли как крымскотатарского добровольца. Как считает Владимир Поляков, просчет Олега Романко как историка заключается в том, что он сознательно выбирает только те источники, которые создавались либо в конце войны или по ее окончанию и назначение которых было однозначно — оправдать депортацию крымских татар из Крыма.

«Много воды утекло с тех пор, — говорит Владимир Поляков. — Расстрелян Берия, развенчан культ личности Сталина, история осудила Хрущева, который с энергией, достойной лучшего применения, препятствовал возвращению крымскотатарского народа на свою Родину. Ушли из жизни, и из науки первые создатели татарофобской истории Крыма. Ах нет, их дело по-прежнему живет! Вероятно, это связано с тем, что идеи, направленные на разжигание межнациональной розни в Крыму, по-прежнему востребованы. История — наука привередливая и самое главное памятливая. Сегодня Олег Романко настойчиво заявляет о себе как татарофоб № 1. Но ведь и для объективной исторической науки придут благоприятные времена, и что тогда будут делать фальсификаторы?»

Олесь ЧЕРЕМШИНА,
крымський обозреватель

(«Крим. Реалії»)

АННЕКСІЯ КРЫМСКОЇ ІСТОРИЧЕСКОЇ НАУКИ

росшие к призывному возрасту партии, которым удалось избежать угона в Германию, а также молодые, да и постарше болгары и греки, которым советская власть не доверяла, а потому их не брали в армию, не доверяя защищать Родину.

Немцы вовремя выведали о планах перехода к партизанам «армянской» роты и часть из них была расстреляна, часть соглашена подальше вглубь войск. Опять в лес шли не просто колlettivами, семьями, шли целыми селами, как это было в Коусе. В Тавеле к партизанам перешли курсанты немецкой разведывательной школы. Кроме появления «старый партизан», появилась категория «партизан 43 года», которая после освобождения попала под жесткий фильтр СМЕРШа и других фильтрационных органов, и каждый получил свое, а многие даже больше. За 1943 год партизанские ряды пополнились на 52,1%, за 1944 год — еще на 10,1%. Численность партизан на конец 1943

годы превысила даже начальную и составила 6089 человек, что опять же вызвало перенаселение леса и теже проблемы, что и в 1941 году.

Методологія критиканства

Наконец, в книге Полякова впервые в крымской исторической науке правило изложен материал в разделах «Формы, структура и мотивы коллаборационизма в оккупированном Крыму» и «Национальный состав партизанского движения Крыма». Впрочем, вполне очевидно, что эти исследования — только начальный этап, один из первых, но исторически верный подход к осмыслению этих сложных проблем. Их сила в том, что они представляют собой определенную программу, методику и направление для дальнейших исследований как коллаборационизма, так и динамики национального состава всех крымских процессов. Главный вывод, к которому приходит Поляков в результате анализа национального состава коллаборационистских подразделений врага, состоит в том, что, несмотря на этнические названия, никакое из них не было мононациональным, а потому нет оснований говорить о наародах-предателях. Этот факт является наиболее «больным» местом для «официальных» историков, которые пытаются вновь прикрепить крымским татарам ярлык предателей. И именно против этого вывода

ратиться к несущественным частностям типа «за какой период данные» (хотя многонациональность характерна для всех периодов), а также, мол, Поляков не знает немецкого языка и мог не правильно прочитать наименования частей и их национальный состав.

Более того, в Москве вышла книга самого Олега Романко «Крым в период немецкой оккупации. Национальные отношения, колаборационизм и партизанское движение. 1941-1944». Это новое издание — «перепев» ранее изданных его книг, излагающих теорию межнациональных отношений весьма своеобразно: «Оккупация и колаборационизм», «Крым под пятой Гитлера», «Мусульманские легионы во Второй мировой войне», «Мусульманские легионы третьего рейха. Мусульманские добровольческие формирования в германских вооруженных силах», «Немецкая оккупационная политика на территории Крыма и национальный вопрос». В свое время его трактовка колаборационизма в Крыму во всех этих книгах вызвала неприятие у многих специалистов и обществоведов, которые также занимались историей этого вопроса. Его ошибки лежат на поверхности.

Поскольку Олег Романко — еще молодой ученый, не обремененный знаниями тюркских языков, в частности тюркской ономастики, изучающей имена собственные, то в его трактовке все находящиеся в Крыму колаборационисты изображаются как крымские татары. В новом издании он не только продолжает наступать на те же грабли, но стал рассматривать вопросы, в которых он уже ни в коей степени не является специалистом. Прежде всего «нестроевой, необученный» преподаватель крымского медицинского института берется судить о причинах,

линського князівства, датовані 1283 роком.

1898 р. — відкрито Київський політехнічний інститут.

1917 р. — Симон Петлюра у таємному листі до Генерального секретаріату УНР запропонував створити «Крайовий комітет оборони нового ладу при Генеральному секретаріаті Центральної Ради».

1919 р. — у ніч з 30 на 31 серпня Київ було визволено від більшовиків Об'єднаною чинною армією Української Народної Республіки.

Помер:

1989 р. — Степан Кожум'яка, український інженер-мостобудівник, публіцист, літературознавець, мовознавець; громадський діяч, активний учасник дисидентського руху опору, борець за культурно-духовні та політичні права українського народу.

М. Лукаш

Святого Юра у Львові.

1999 р. — у Донецьку відкрито прижиттєвий пам'ятник Сергію Бубці.

Народилася:

1868 р. — Людмила Старицька-Черняхівська, драматург, літературознавець. Арештована енкаведистами, загинула (ймовірно в 1941 р.).

Померла:

1940 р. — Євген Петрушевич, український громадсько-політичний діяч, президент і диктор Західної області Української Народної Республіки.

1988 р. — Микола Лукаш, український перекладач, мовоznавець і поліглот. Він вважається одним з найвидатніших українських перекладачів — письменників, яких утискали. А після арешту Івана Дзюби, якого вважав видатним діячем української культури, Микола Лукаш, вимагаючи його звільнення, запропонував заарештувати себе замість нього. Цей вчинок дорого обішовся Лукашеві. Багато років він фактично перебував під домашнім арештом.

30

День авіації України

Свято встановлено Указом Президента України у 1993 році, відзначається в останню суботу серпня.

1673 р. — почався похід Івана Сірка на Крим.

1903 р. — у Полтаві відкрито пам'ятник Івану Котляревському.

1919 р. — війська Об'єднаної армії Української Народної Республіки і УГА вибили більшовиків з Житомира і визволили Київ, з якого у цей день було евакуйовано всі радянські установи.

1920 р. — у Празі утворено Українську військову організацію на чолі з Євгеном Коновальцем.

1941 р. — у Львові почав діяти Український Червоний Хрест.

1991 р. — голова Президії Верховної Ради України Леонід Кравчук підписав документи про припинення діяльності, а потім і заборону Комуністичної партії України.

Народився:

1883 р. — Дмитро Донцов, ідеолог українського націоналізму.

Помер:

2006 р. — Олександр Руденко

День міста Рівне

Перша відома писемна згадка про місцевість, на якій зараз знаходитьться місто Рівне, як один з населених пунктів Галицько-Волинського князівства, датована 1283 роком.

1898 р. — відкрито Київський політехнічний інститут.

1917 р. — Симон Петлюра у таємному листі до Генерального секретаріату УНР запропонував створити «Крайовий комітет оборони нового ладу при Генеральному секретаріаті Центральної Ради».

1919 р. — у ніч з 30 на 31 серпня Київ було визволено від більшовиків Об'єднаною чинною армією Української Народної Республіки.

Помер:

1989 р. — Степан Кожум'яка, український інженер-мостобудівник, публіцист, літературознавець, мовознавець; громадський діяч, активний учасник дисидентського руху опору, борець за культурно-духовні та політичні права українського народу.

С. Кожум'яка

СВІТЬТАСЯ НАДІЮ ВІКНА КАРАЇМСЬКОГО ДОМУ...

Як перед аквалангістом, зануреним на глибину, відкривається величезна підводна панорама з рослинами і живими організмами, так і на виставці в Будинку художника Сімферополя «Який прекрасний цей світ» глядач потрапляє в осолобливий простір, створений уявою художниці Світлани Хаджі. Бачиш на картинах поле маків — милуєшся, чайники, які танцюють, — усміхаєшся, ділусє зі скрипкою в руках — слухаєш. Здається, що от-от зазувичут музика.

Старий, як лицар Дон Кіхот, сидить тихо і розмірковує. Його обличча, пташка на плечі та задня площа полотна зображені дещо поверхово, без глибокої технічної обробки. Однак художниця і не ставить перед собою мету реалістичного портретного жанру. Вона трактує звичайною мовою наїв певні соціальні та культурні пласти суспільства. І здійснє це з ширістю, відвертістю, від усієї душі.

— Ця нива наївного мистецтва в Криму ще не зорана, не оголена, — говорить Олександр Андреєв, голова Сімферопольського відділення Спілки художників Криму, заслужений художник Криму. — І, перебуваючи в його паростках, Світлана Хаджі підживлює їх, зміцнює своїми спробами наблизитися до живописної школи передусім кольором і настроем.

Архітектор за фахом, що після закінчення Львівсько-

Ялті, Гурзуфі, Судаку, Москві та Стамбулі. На цьому перерині народилася і я.

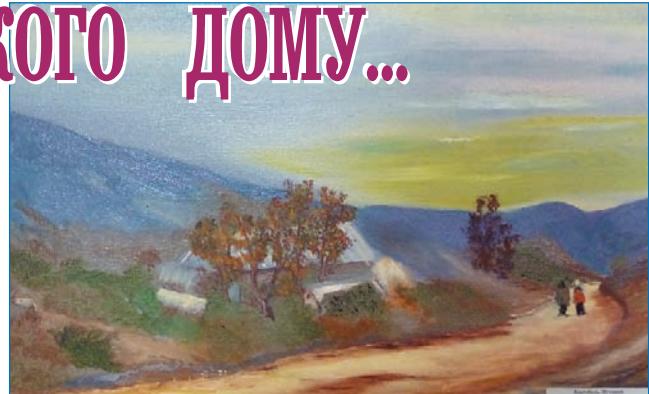
Світлана дивиться в сімейному альбомі на своїх рідних, на їхні риси обличчя, очі, усмішку, і душа її просто вибухає на полотні вулканічним сплеском яскравих тонів: «Соняшники на червоному», «Квіти у фіолетовій вазі». Через двадцять років після переїзду в 1984 році в Крим у неї накопичилося картина на першу персональну виставку. І вона відбулася в Російському культурному центрі, згодом — у Сімферопольському художньому музеї в Будинку художника. Для художника-аматора потрапити в такі престижні зали не

так просто, — говорять мистецтвознавці. Однак С. Хаджі як нащадок древнього караїмського роду відображає своїм мистецтвом унікальний колорит культури свого народу, турбується про збереження його традицій і насамперед це привертає увагу до її творчості. Крім того, вона сама винятково світла, життерадісна людина, і духовна енергетика її оптимізму проносить кожну картину.

Від виставки до Світлани Хаджі розширяється портретами, натюрмортами і композиційними сюжетами. На виставці у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі кілька років тому демонструвалася її колекція жіночих портретів різних національностей, що проживають у Криму. Нині вона налічує понад вісімдесят полотен. Спільно з директором Сімферопольської дитячої художньої школи Іллею Борюховичем Світлана Хаджі представляла творчість двох корінних народів півострова — караїмів і кримчаків на виставці в Києві.

Національна тематика відображеня в серіях робіт про танці, костюми, звичай караїмів. Пропущені крізь хвильовану, щиру любов художниці до життя, відчуття цінності кожної миттевості, ці картини викликали інтерес у глядачів на її попередній виставці в Будинку художника «Биття жіночого серця». Всього художниця провела двадцять персональних виставок, дві з яких відбулися в рідному Мелітополі Запорізької області.

І сьогодні потяг до історизму свого етносу червоною ниткою проходить крізь живописну палітур художниці, віддзеркалює згусток її думок, тривог і радісних сподівань. Кілька картин вона при-

святила переїзду молодих караїмських воїнів на службу королю Вітовту в литовське місто Тракай, де і в наш час проживають караїми. Створена нещодавно картина «Караїмська хоругва. Грюнвальдська війна» — це її відповідь на нинішні конфліктні події в південно-східній Україні як представниці хоч і малого народу, але свого часу він також зробив значний внесок у наближення миру в кропотливій війні.

— Навколо нас сьогодні горить планета, гинуть слов'яни, — говорить С. Хаджі. — А мені так хочеться, щоб скрізь на землі панував мир, щоб люди жили довго і помирали тільки від старості.

Просування будь-якої армії, крім культурної, породжує руйнування, а митці, незважаючи на відмінності в стилях і техніках, ведуть до творення, згоди і співробітництва. Цю мудрість життя і філософію довголіття художниця передає в картинах «Портрет Соломона Хаджі», «Поспішає старий на службу в караїмську кенасу», а центральне місце в експозиції зайняло великоформатне полотно «Благовіст». Цією радісною звісткою за канонічним Евангелієм є сповіщення ангелом Діви Марії про народження від неї Спасителя світу, якого назувати Ісусом Христом.

Радість, біль і щастя перемежуються на картинах, які в житті кожної людини. Але загалом експозиція викли-

ка захоплення красою наскільких світу, в якому творче натхнення пробуджує яскраве сонце Гурзуфського південного східного полудня, маковий рай, променісті очі трьох караїмських грацій, запальні народні танці. Дивиця на танцюристів у національних костюмах («Гопак», «Єврейський танець», «Циганський вихор») чи на елегантних балерін («Жизель», «Репетиція балетного спектаклю»), і здається, що люди ожинюють. В них особливо відчутна безпосередність, фантазійність і розкішність самовираження авторів.

Така багатонаціональна палітра не потребує перекладу. Вона, за словами члена Громадської палати Криму Альбони Плакіди, є рушійною силою дипломатії між народами півострова.

Валентина НАСТИНА

МИСТЕЦЬКА ПРИСВЯТА ГЕРОЯМ

До 23-ої річниці Незалежності України на Софійській площі у Києві за підтримки Міністерства культури України відбулися проекти «З нами Бог!». Захід явив собою ораторію у трьох частинах за участі Національного академічного оркестру народних інструментів України, Національної академічної хорової капели «Думка», Київського ансамблю ударних інструментів «Ars Nova», етно-гурту «Божич», ансамблю електронної музики та солістів Світлани Глеби та Сусанни Карпенко. Мистецька академія стала присвятою Героям Небесної Сотні та військовим, що нині воюють на східному кордоні України.

«Ми перебуваємо в часі трагічних, але героїчних подій. Україна змінилась, ми показали усьому світу, що готові битися за свою волю, правду, незалежність, хоч як би важко це не було. І сьогодні ми не маємо права опустити рук чи впасті у депресію. Саме тому всі заходи, що відбуваються, повинні мати стриманий, патротично-героїчний характер. І ця музична академія, реквієм — це присвята нашим сучасним Героям», — сказав міністр культури України Євген Нищук.

Автором та режисером проекту, спеціально створеного до Дня Незалежності, став Сергій Проскурня. Музику до 35-хвилинної постановки написали три сучасні українські композитори — Олександр Щетинський, Алла Загайкевич та Іван Небесний. Мультимедійне оформлення створив дизайнер Олексій Хорошко. Текст до однієї з частин написав відомий поет, спортивний коментатор та журналіст Дмитро Лазуткін. Пряма трансляція заходу відбувалася в ефірі Першого Національного каналу.

Після завершення заходу музичний естафета підхопили музичні колективи та артисти, які були активними мистецькими діячами під час подій Революції гідності взимку 2013-2014 рр., а також зараз для піднесення бойового духу дають концерти у військових частинах по всій Україні та у зоні АТО.

«Ми свідомо відмовилися від так званих розкручених у медійному просторі «зірок». Бо сьогодні тут на сцені люди, які разом із нашими бійцями на передовій. Це той мистецький полк, батальйон, який будь-якої митті готовий ійти туди і підтримувати хлопців, їхній дух силою мистецтва», — додав Євген Нищук.

У заході взяли участь кобзар Василь Лютий, учасники ініціативи «Народна Філармонія» — Леся Горова, Руслана Лоцман, Володимир Гонський, співачки Анжеліка Рудницька, Злата Огнєвич, Анастасія Приходько, гурти «Телері», «TaRuta», «Mad Heads», «OtVinta».

<https://www.facebook.com/mincultUA>

Українські діячі мистецтва починають рух під назвою «Укроп», в рамках якого плануються поїздки артистів та інших діячів сфер культури в зону АТО. Про це повідомила співзасновник художнього руху «Петція 5.12» Мар'яна Олексин під час прес-конференції, передає кореспондент «Укрінформу».

«Ми починаємо художньо-волонтерський рух, який назовемо «Укроп». Це символічно, адже наші хлопці (військові на Донбасі. — Ред.) носять цей «укроп» у себе на рукавах і ми нестимо його у себе в душах», — зазначила М. Олексин.

Вона закликала українських діячів мистецтва придніватися до цього руху для спілкування з жителями Донбасу і бійцями АТО.

«Ми хочемо закликати всіх зняти свою «зірковість», гордінню, всім разом сісти, поговорити і визначити, хто куди їде, з якими людьми може говорити... Разом зробити справжній творчий, волонтерський рух «Укроп», — сказала М. Олексин.

Співзасновник художнього руху «Петція 5.12» також звернулася до Президента України Петра Порошенка і Прем'єр-міністра Арсенія Яценюка з проханням посприяти поїздкам артистів на Донбас, у тому числі й у важкодоступні населені пункти.

М. Олексин зазначила, що називу «Укроп» можна розглядати і як «український опір». За її словами, ідея створення руху виникла після відвідин Адою Роговцевою і Ахтемом Сейтаблаєвим ряду визволених від терористів міст Донбасу.